లక్ష్మీపతి, ఆచంట

కలరా

Madras, 1910

Record no. 600

Lakṣmīpati, Ācaṇṭa

Kalarā

Madras, 1910

Record no. 600

Bibliographic Record Target

లక్ష్మీపతి, ఆచంట.

కలరా : అది వ్యాపించువిధము, దాని నడ్డగించు మార్గములు చికిత్స / ఇది ఆచంట లక్ష్మీపతి గారిచే రచియింపఁబడియె.- Madras : The Edward Press, 1910.

(2), 96, (18) p. :port. ;18 cm.

Record no. 600

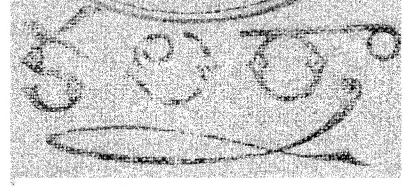
Lakṣmīpati, Ācaṇṭa.

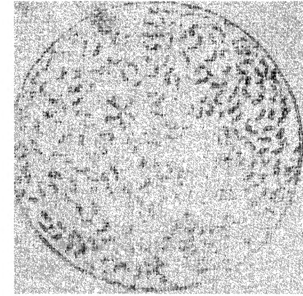
Kalarā : adi vyāpiñcuvidhamu, dāni naḍḍagiñcu mārgamulu cikitsa / idi Ācaṇṭa Lakṣmīpati gāricē raciyimpam̐baḍiye.- Madras : The Edward Press, 1910.

(2), 96, (18) p. :port. ;18 cm.

Record no. 600







గ్రంథకర్త.

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి.ఏ., ఎం.బి.& సి.యం.

10381

విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల. 10.

సంపాదకుఁడు

కె. వి. లక్ష్మణ రావు, ఎం.ఏ.

కలరా.

అది వ్యాపించువిధమును దాని నడ్డగించు మార్గములును చికిత్స.

ఇది,

ఆచంటలక్ష్మీపతి, బి.ఏ., ఎం.బి., సి.ఎం., గారిచే

రచియింపఁబడియె.

Printed at the Edward Press, Madras.

1910.

వెల. 0 - 6 - 0.

రాజపోషకులు.

ఆనరెబల్ బొబ్బిలి మహారాజాగారు,

కే. సి. ఐ. ఇ.

శ్రీ. పిఠాపురము రాజాగారు.

శ్రీ. మునగాల రాజాగారు.

పీఠిక.



1908 సం॥ ఆగస్టు నెలలో నేను చెన్నపట్టణమున వైద్యశాస్త్రము చదువు దినములలో మునగాల పరగణా జమీందారులగు, శ్రీరాజానాయని వేంకట రంగారావు బహద్దరువారు తన పరగణాలో కలరా వ్యాపించియున్నదనియు దాని నివారణ నిమిత్తమే యే జాగ్రతలు పుచ్చుకొనవలెనో తెలియపరుపమనియు, తగినమందులను పంపుచు వానిని ఉపయోగించు విధములను తెలుపుమనియు కోరుచు నొక యుత్తరమును వ్రాసియుండిరి.

ఆ సమయముననే తెనుగు జిల్లాలలో ననేక భాగములయందు ఈ వ్యాధి ప్రబలియున్నందున, అదేవిధముగ జాబులు వచ్చుచుండెను. వారల కందరకు వేరువేరుగ జవాబులు వ్రాయుటకంటె ఈ విషయమునుగూర్చి చిన్న చిన్న వ్యాసములను వ్రాసి, ఏదయిననొక పత్రిక మూలమున ప్రకటించుటవలన నందరకు నుపయోగపడునని తలచితిని. అట్లు 15 దినములకొక వ్యాసము చొప్పున వ్రాసి, "ఆంధ్రదేశరంజని" అను పత్రికకు పంపుచుంటిని. కాని నాలుగు వ్యాసములను వ్రాయువరకు నా పరీక్ష సమీపించినందున అప్పటికీ విషయమును ముగించుటకు తగు సావకాశము లేకపోయినది. నాకు గల విశ్రాంతికాలము మిక్కిలి కొద్దియయినను, విజ్ఞాన చంద్రికా మండలివారి యొత్తుడుచేత, ఇంతవరకు ఏదో యొక విధమున ముగింపగలిగితిని. ఇట్టి ప్రోత్సాహమును నాకు కలిగించినందులకై యీ గ్రంథమాలకు సంపాదకులగు కె. వి. లక్ష్మణరావు, ఎం. ఏ., గారి యెడలనే నెంతయు కృతజ్ఞుడను.

ఈ వ్యాసము వ్రాయుటలో నాకు సాయపడిన మెక్కెన్జీ, మేన్సన్, హాలాక్షైర్, మొదలగు ఆంగ్లేయ వైద్యశాస్త్రజ్ఞులకును, ఆయుర్వేదమార్తాండులగు పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారికిని కృతజ్ఞుడను.

ఈ వ్యాసమును వ్రాయుటయందు మొదట్టి ప్రోత్సాహకులగు శ్రీ మునగాల రాజాగారికి నా కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన వందనము లాచరించుచు దీనిని వారికి సమర్పించుచున్నాను.

58 స్వామినాయకన్ వీధి
చింతాద్రిపేట
28 మే 1910.

ఇట్లు,
విధేయుడు,
ఆచంట లక్ష్మీపతి.

కలరా.

(అదివ్యాపించు విధము; దాని నడ్డగించు మార్గములు; చికిత్స.)



మొదటి ప్రకరణము.

అదివ్యాపించు విధము.

ఇది మిక్కిలి ఆకస్మికముగ వ్యాపించు ఒక అంటు వ్యాధి.

ముఖ్యచిహ్నములు.

పలుచని గంజివలెనుండు అమితమైన విరేచనములు, వాంతులు, కాళ్లు చేతులు ఈడ్చుకొనిపోవుట, మూత్రము బంధించుట, శరీరము చలువలు గ్రమ్ముట, వ్యాధిగ్రస్థులలో ననేకులు మృతినొందుట ఇవి ఈ వ్యాధియొక్క ముఖ్యమైన చిహ్నములు. వ్యాధిగ్రస్థుల పేగుల యందును విరేచనముల యందును, సూక్ష్మకంపక జాతిలోని యొకానొక విధమైన సూక్ష్మ జీవులు కోటానుకోట్లుగా నుండును.

నామాంతరములు.

కలరాకు విషూచి, వాంతిభేది, గొట్టాలమ్మ, తుడుపులమ్మ, ఇవి నామాంతరములు. ఇందు కడపటి మూడుపేర్లును దాని ముఖ్యమైన గుణముల బట్టి పుట్టినవి. మనదేశమునందలి ప్రజలు తమకు తెలియని విషయముల గూర్చి విశేషముగా నాలోచనలను, వాదములను పెట్టుకొనక వాని కన్నిటికి కారణము ఏయక్షిణియో, ఏదో యొక దయ్యమో లేక దేవరయో అని చెప్పుకొనుట సాధారణప్రసంగమే కదా; అట్లే గొట్టము వెంబడిని కొట్టినట్లగు విరేచనములకు కారణమేమనిన సులభముగ చెప్పదగిన జవాబు “గొట్టాలమ్మ” యనియు గ్రామములోని ప్రజల ననేకులను ఒక్కసారిగా తుడిచిపెట్టుశక్తి యేదన “తుడుపులమ్మ” యనియు చెప్పవచ్చును గదా? ఈ వ్యాధిని గూర్చి తమకు గల భయము చొప్పున దానినుండి తప్పించుకొనుటకు వేరుమార్గము తెలియనప్పుడు హిందువులు దేవతలను, అమ్మవార్లను, తురకలు పీర్లను, క్రైస్తవులు మేరీయమ్మలను పూజింపుచు ఉత్సవములు జరుపుకొనుచుందురు. ఇది యెవరైనకాదనిన ‘ఒరే వీడు నాస్తికుడురా. వీనికి దేవుడు లేడు, గురువు లేడురా; వీనిని వెలివెయ్య వలసినదిరా’ అందురు.

వ్యాపక ప్రదేశములు.

ఇది ఇట్లుండనిచ్చి కలరాయొక్క నిజచరిత్రను తెలిసికొనిన వారికి తమ మూఢత్వములు పోయి దాని దండ యాత్రల నుండి తప్పించు కొనుటకు కొంతవరకు సాధ్యమగునని తలచి ఈచిన్నపత్రికను వ్రాయ బూనితిమి. చిరకాలము నుండి బంగాళా దేశము కలరాకుపుట్టి నిల్లని చరిత్రవలన కానవచ్చు చున్నది. అక్కడనుండి అప్పటప్పట హిందూదేశ మంతటను అది వ్యాపించు చుండెను.

1817వ సంవత్సరమునందు ఈవ్యాధి ఆశియా ఖండమంతటను ఒక్కరీతిగా వ్యాపించి, తూర్పున జపాను వరకును, దక్షిణమున మారీషస్ లంకవర కును, పశ్చిమమున కాస్పియన్ సముద్రమువరకును ఆవరించెను. కాని 1830 వ సంవత్సరము వర కును ఐరోపాఖండమును ఈవ్యాధి ముట్టి యుండ లేదు. ఆ సంవత్సరములో అఫ్గనిస్థానము పరి షియాల మీదుగా, రషియాకు బోయి అక్కడ నుండి ఐరోపాదేశమంతయు తుడిచిపెట్టి, 1832 వ సంవత్సరమున ఇంగ్లండు దేశమునకు చేరెను. ఆ సంవత్సరముననే వేసవి కాలములో అట్లాంటిక్ మహాసముద్రమునుకూడ దాటి కనడా, యూనయి టెడ్డుస్టేట్సు దేశములకు జేరెను. ఈ దండయాత్ర

1839 వ సంవత్సరము వరకు నిలువ లేదు. కాని యిటు తరువాత ఐరోపా దేశమునకు ఈ వ్యాధి లెక్కకు నాలుగైదుసారులుమాత్రమువ్యాపించెను.

ఇట్లు ప్రపంచమునందలి ఇతరదేశములయందు కలరా ఎప్పుడెప్పుదు వ్యాపించు చుండెనో లెక్క వేయుటకు మిక్కిలి సులభముగా తేలినను, మన దురదృష్టమేమోకాని మనదేశము నందాతుడుపు లమ్మయొక్క ఘోరకృత్యములను లెక్కింప నలవి గాదు. అప్పు డిప్పుడనక ఏకాలమునందు జూచి నను ఎక్కడనో ఒకచోట ఇండియాదేశమునందీ వ్యాధి నివసించుచుండెను గాని ఒక దినమైనను ఈదేశమును విడిచియున్నదని చెప్పవలను పడదు.

మనిషి మోసి కొనిపోవుట.

కలరాను ఒక స్థలమునుండి మరియొక స్థలము నకు మనిషి మోసికొని పోవును. ఏలయన ఇది వ్యాపించు మార్గములను గాలించి వెతుకగా, మానవ సంఘముల రాకపోకల కుపయోగ పడు గొప్పగొప్ప రస్తాలదారినే అదియు వ్యాపించు టయు, అట్టి రాక పోకలచే సంబంధము గలిగి యుండని కొన్ని మారు మూలప్రదేశములను అది యెన్నడును త్రొక్కిచూడకుండుటయు పరిశీలింప, అది ముఖ్యముగా మానవుని చేతనే గొనిపో బడు

చున్నదని తెలియగలదు. ఇందుకు నిదర్శనముగా
ఐరోపా మొదలగు ఖండముల యందు వర్తక
వ్యాపారముల కొరకు వచ్చెడి జన సమూహముల
రాక పోకల సందడిగల సముద్రతీరపు పట్టణముల
యందు మాత్రమే ఇది ప్రారంభించు చుండుట
చూడగలము. పిమ్మట ఇది క్రమక్రమముగా మెట్ట
దారిని లోపలకు వ్యాపించును. ఇండియాదేశము
నందు ఈవ్యాధి మితిలేక వ్యాపించి యుండుటచే
దానిమార్గముల కనిపెట్టుట మిక్కిలి కష్టమైనను,
జనులరాక పోకలచేతనే ఇది వ్యాపించునని తెలిసి
కొనుటకు కొన్ని నిదర్శనములను చూపెదము.

పుణ్యక్షేత్రములు; విత్తనపుగంపలు.

ఈ దేశమునందు అక్కడక్కడ గల పుణ్య
క్షేత్రములు ఈవ్యాధిని వెదజల్లు విత్తనపుగంపలు.
యాత్రాపరులు తమతో నాగంపలనుండి కలరా
విత్తనముల నెత్తికొని పోవుదురు. హరిద్వారము,
కాశి, మొదలగు చోట్ల లక్షలకొలది క్రొత్తజనము
దిన దినమును వచ్చుచు బోవుచుందురు గదా!
ఇందుచే ఈస్థలములయం దెల్లప్పుడు కలరా విడు
వక యుండునని జెప్పవచ్చును. గోదావరిపుష్క
రస్నాన పుణ్యముతోపాటు ఆప్రాంతముల వారికి

కలరా విత్తనములుగూడ లభించుచుండుట మన
మందర మెరిగినదియే. యాత్రాపరులలోనొకరు
మూట కట్టుకొనివచ్చిన వ్యాధిని భక్తులందరును
సంగ్రహించుకొని వారివారి ఇండ్లకు బోవునపుడు
తాము పోవు మార్గముల యందు కొంచెముకొం
చెము పంచి పెట్టుకొనుచు తుదకింటికి గూడ
చేర్చెదరు.

రైలుయొక్క వేగముతో పరుగెత్తును.

కలరా యన్నడును మనిషికంటె వేగమున
పోజాలదు. కాని ఇప్పుడు మన దేశమునకు లభిం
చిన నాగరికత్వముచేత మనము సంపాదించు
కొనిన వాయువేగముగల రయిలుబండ్లు మొదలగు
వాని సదుపాయములచే గలిగిన రాకపోకల సౌల
భ్యమునుబట్టి, మన తండ్రితాతల కాలమునకంటె
మన కాలమునందు కలరావ్యాధి మిక్కిలి వేగ
మున ఒకచోటినుండి మరియొక చోటికి పరుగెత్తు
కొని పోవుచున్నది. కాశిలో పుట్టిన మరునాటికే
అయిదారు వందల మయిళ్ల దూరమునందు గల
చోట్లకు గూడ కొంతవరకు రయిలు మీదను,
పిమ్మట పడవల మీదను, తుదకు బండ్ల మీదను,
ప్రయాణము చేసిచేసి, అతి గూఢ ప్రదేశములకు

సయితము ప్రయాణికుడు దీనిని ఇప్పుడు కొనిపోవుచున్నాడు.

డాక్టర్లు కావలియుందురు.

ఇతర దేశములతో సంబంధములేని ప్రదేశములయందు ఈ వ్యాధి వ్యాపింప నేరదని దృఢముగా జెప్పుటకు నిదర్శనమేమనగా: కలరాయొక్క పుట్టినింటికి మిక్కిలి సమీపమున నున్నను, అండమాను దీవులనిది యెన్నడును త్రొక్కిచూడలేదు, ఏలయన అక్కడికిపోవు ప్రయాణీకులెల్లరును పరీక్షమీదగాని విడువబడరు. ఈ ప్రయాణీకు లీవిత్తనములను కొనిపోకుండ డాక్టరులు కావలియుందురు. ఇట్లే పసిఫిక్ మహా సముద్ర మధ్యమున నుండు అనేక లంకల యందును, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు మొదలగు దేశములయందును ఈ వ్యాధి ఎప్పుడును వ్యాపించి యుండలేదు.

దేశకాలపాత్రములు.

ఎల్లప్పుడు కలరా వ్యాపించియుండెడు బంగాళా మొదలగు దేశముల యందు సైతము ఈ వ్యాధి అన్ని ప్రదేశములయందును సమముగా వ్యాపించి యుండదు. ఇంతేగాక అన్ని ఋతువులయందును సమముగ నుండదు. అన్ని సంవత్సరములందును తప్పక ఉండునని చెప్పుటకు వీలులేదు. ఇట్టి

ప్రదేశము లందుగూడ ఎన్నడును కలరాను ఎరుగని భాగములు కొన్నిగలవు. కొన్నికొన్ని సంవత్సరముల యందును, కొన్నిమాసముల యందును దాని యుద్రేకము హెచ్చుచుండును. ఒక ప్రదేశమునందు దాని అభివృద్ధికి తగిన కాలము మరియొక ప్రదేశమునందు ఆవ్యాధియొక్క నశింపునకు తగిన తరుణమై యుండును. ఏకకాలము నందన్ని ప్రదేశములందు వ్యాపించునను నియమము లేదు. ఒకరస్తామీదనేయుండు కొన్నికొన్ని గ్రామముల నది మధ్యమధ్యవిడిచి పైనుండు గ్రామముల నది ముట్టడించుట కలదు. ఒక పట్టణమునందే కొన్ని వీధులను తీవ్రముగ తుడుచుచు మరికొన్ని వీధులను ముట్టకనే యుండవచ్చును.

జనసమ్మర్దము, అపరిశుభ్రిత స్నేహితులు.

మొత్తముమీద చూడగా పల్లపు ప్రదేశములును, ముఖ్యముగా నదీతీరములును ఈవ్యాధియొక్క వ్యాపకమునకు తగిన చోట్లుగా తెలియవచ్చుచున్నది. ఉన్నత ప్రదేశములును, మెరక భూములును దీనివృద్ధికంతగా తగినవికావు. జనసమ్మర్దము, అశుభ్రిత, ఇవిరెండును ఈవ్యాధికి స్నేహితులు. అయినను కలరాయొక్క వ్యాపకమునకు ముఖ్యాధారమైన వాహనము నిశ్చయముగా మనముప

యోగించెడునీరు అని ఇప్పుడు స్థిరపడినట్లు క్రింద చదువగలరు.

మనముత్రాగడు నీరు.

కలరా నీటి మూలమున వ్యాపించును. మన నోటిమార్గమున ప్రవేశించును.

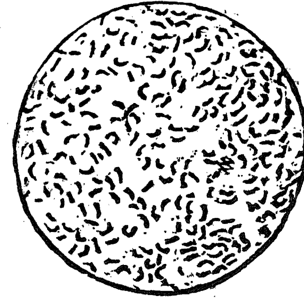
అప్పటప్పట ఈవ్యాధియొక్క కారణములను గురించియు, స్వభావమును గూర్చియు అనేక సిద్ధాంతములు పుట్టుచుండెనుగాని అందనేకములు ప్రస్తుతపు శాస్త్రజ్ఞానమును బట్టి మిక్కిలి హాస్యాస్పదముగను, నమ్మగూడనివిగనుతోచక మానవు.

కలరాసూక్ష్మ జీవి యొక పురుగు.

కలరావ్యాధిని పుట్టించు సూక్ష్మకంపక ఒకవిధమైన పురుగని చెప్ప వచ్చును. మేము పురుగని వ్రాసిన తోడనే గోకలి బండవలెగాని, చలిచీమ వలెగాని, ఉండెడి యేదోయొక పురుగని మీరూహింప వలదు. ఈపురుగు అంగుళములో ఎనిమిది వేలవవంతు పొడవును, ఆపొడగులో ఆరవ వంతు లావును గలిగియుండును. మనరక్తమందలి ఎఱ్ఱ కణముయొక్క పరిమాణములో రమారమిమూడవ వంతుండును. ఇది సూక్ష్మకంపకయను నొకజాతి సూక్ష్మజీవి. సూక్ష్మజీవి యనగా మిక్కిలిచిన్నదైన ప్రాణి. జీవశాస్త్రముయొక్క రెండవకూన్పనందలి

32-వ పుటచూడుము. దీని యాకారము కొంచెమించుమించుగాకామా (,) వలెనుండును. క్రింది పటముజూడుము.

తెడ్లవంటి తోకలతో నీదును.



కలరా సూక్ష్మజీవులు

దీనిని నీలిమందు మొదలగు కొన్నిరంగులలో కొన్ని కొన్ని రీతులను కొంత కాలమూరనిచ్చి సూక్ష్మదర్శనితో పరీక్షించిన కామావంటిదాని శరీరముయొక్క ఒక కొనయందు మిక్కిలి సూక్ష్మమైన పొడుగాటి తోకవంటి మృదురోమమొకటి(గాని ఒక్కొక్కపుడు రెండుగాని) అంటియున్నట్లు కనబడును. ఈతోకలు సూక్ష్మజీవియొక్క శరీరము కంటెరెంట్టిపుమొదలుఅయిదురెట్లవరకు పొడుగు గలవిగానుండును. కాని మిక్కిలి సున్నితమైనదగుటచే అతి తీక్షణమైన దృక్ఛక్తిగల సూక్ష్మదర్శనులతోమాత్రమే దీనిని కనిపట్టగలము. ఈ తోకలెల్లప్పుడు మిక్కిలి వేగముగా కొట్టుకొనుచుండును. నిరంతరము తెడ్లవలె నాడుచుండెడు ఈతోకల సహాయముచే నీసూక్ష్మజీవు లెల్లప్పుడును చురుకుగ నీదుచుండును.

కలరా సూక్ష్మకంపక నిరంతరము ద్విఖండన విధానముచే అనగా మధ్యకు రెండుముక్కలుగా తెగుచుండుటచే సంతానవృద్ధి జెందుచుండును. జీవశాస్త్రము 16–వపుట చూడుము. ఇట్లు తెగిన రెండుముక్కలును తల్లులై వీనినుండి రెండుపిల్లలు పుట్టును. ఈప్రకారము నాలుగు ఎనిమిదియై, ఎనిమిది పదియార్లై, పదియారనేక పదియారులై, అతిశీఘ్రముననే వృద్ధి నొందుచుండును. ఇట్లు తల్లులును పిల్లలును, విరామము లేకుండ పిల్లల బెట్టుటచే ఇరువది నాలుగు గంటలలోపల దానికి తగిన యాహారము దొరకినయెడల ఒక్క తల్లి సూక్ష్మజీవినుండి ఒకకోటి అరవైలక్షల పిల్ల సూక్ష్మజీవులు పుట్టునని లెక్కింపబడినది.

దినమునకు కోటి ఆరు లక్షల పిల్లలు.

ఈవ్యాధి నీటిమూలముననే వ్యాపించుచున్న దనుటకు నిదర్శనములెవ్వి?

I. 1854 సం॥ ఆగష్టు నెలలో లండనుపట్టణము నందొక పేటలో కలరా వ్యాధి మిక్కిలి మిక్కుటముగనుండెను. అప్పుడు డాక్టరుస్నోగారు ఈక్రింది విషయమునుకనిపెట్టియున్నారు. శెప్టెంబరు రెండవ తేదిని ఆపేటలోని పెద్దవీధి 40 నెంబరు ఇంటిలో ఒకబిడ్డ మూడు నాలుగురోజులు కలరాచే పీడింప

ఒకటేనూతి నీరు తాగిన వేరు వేరు పేటలలోని జనులు చచ్చుట.

బడి కాలముచేసెను. ఈరోగియొక్క విరేచనములు మొదలగునవి వారి ఇంటి ప్రక్కనుండు ఒక మురుగు గుంటలోవేయబడెను. ఆమురుగుగుంట అడుగున ఒక పగులుండి ఆ పగులుగుండ దాని ప్రక్కను గజము దూరములో ఉండెడి యొక నూతిలోనికి ఊటదిగెనని తరువాత కనిపెట్టబడెను. ఆగష్టు 31 వ తేది రాత్రి ఆనూతినీళ్ళు ఉపయోగించిన మనుష్యులకు అందరకు కలరాతగిలి అనేకులుమృతినొందిరి. శెప్టెంబరు 2వ తేదిని ఆపేటకు దూరములో నున్న మరియొక పేటలో నుండెడి యొకస్త్రీ కలరావల్ల మృతినొందెను. ఆ పేటలో అంతకు పూర్వమెన్నడును కలరాలేక పోవుటచేత అక్కడివైద్యులకు హాశ్చర్యకరముగాదోచి తగు విచారణ చేయ మొదలిడిరి. పైన వ్రాయబడిన పెద్దవీధిలోని నూతి సమీపమున ఆమె కొంతకాలము నివసించుచుండెననియు, ఆమె కానీటియందు మిక్కిలి యభిలాషగలిగి యుండుటచేత మరియొక పేటకుబోయి నివసించుచుండినను, ఆనూతి నీటినే తెప్పించుకొని త్రాగుచుండెడు వాడుక గలదు అనియు తెలియవచ్చెను. ఆగష్టు 31వ తేదీయందును, శెప్టెంబరు 1వ తేదీయందును కూడ ఆ

నూతినీరు తెప్పించి త్రాగెను. శ్ప్టెంబరు 1 వ తేదిని ఆమెకు కలరాతగిలెను. ఆరోజుననే ఆమెను చూడవచ్చిన ఆమె మేనగోడలు కూడ ఆనీటిని కొంచెము త్రాగెను. ఆమెకూడ కలరాతగిలి మృతి నొందెను. ఒక నౌకరుగూడ ఆనీటిని త్రాగి కల రాచేపట్టుబడెను గాని కొంతవరకు బాధపడి జయిం చెను. మిక్కిలి శ్రద్ధగా గాలించి వెదకి నప్పటికిని ఈ మనుష్యులకు ఆనూతినీటిసంబంధముతప్ప ఒక రొకరికి వేరేసంబంధమేమియు కానబడలేదు. వారు నివసించు పేటలో ఆ ఇంటియందు తప్ప మరియే ఇంటియందును కలరాయుండియుండలేదు. కాబట్టి ఈ కలరాను పుట్టించెడు కారణమెద్దియో ఆనూతి నీటినుండియే వచ్చి యుండవలెనని దృఢమైన నమ్మ కము గలుగుచున్నది.

కలరా సూక్ష్మజీవి నీటిమూలముననే వ్యాపిం చుననెడు సిద్ధాంతము స్థిరపరచుటకై సర్ పే ట్రిక్ మాన్సన్ గారు ఈక్రిందిప్రకారము వ్రాయు చున్నారు.

ఒకవీధిలో నొక ప్రక్క ఇండ్లలో కలరా వ్యాపించి

II. జర్మనీలో హేంబర్గు, ఆల్టోనా, అను రెండుపట్టణములు ఒకదాని నొకటి చేరియున్నవి. రెండుపట్టణముల మునిసిపాలిటీవారును ఎల్బునది

రెండవ ప్రక్క ఇండ్లలో లేకపోవుట.

నుండి ప్రజలకు కావలసిన నీటిని సప్లయిచేయు చుండెడివారు. ఆల్టోనా పట్టణపు మునిసిపాలిటీ వారు మిక్కిలి శ్రద్ధతో వడపోయించి పరిశుభ్ర మైన జలమును ప్రజలకు నిచ్చుచుండిరి. కాని హేంబర్గు పట్టణపు మునిసిపాలిటీ వారట్లు చేయక నదిలోనుండి తోడించిన నీటిని కాలువల గుండ వడబోయకుండగనే ప్రజలకిచ్చుచుండిరి. హేం బర్గు పట్టణములో కలరా సోకినప్పుడు 8605 గురు అనగా జనసంఖ్యలో వెయింటికి 13½ చొప్పున మృతినొందిరి. ఆదేసమయమున ఆల్టో నాలో కలరా వ్యాపించియున్నపుడు 328 గురు అనగా జనసంఖ్యలో వేయింటికి ఇద్దరుచొప్పున మృతినొందిరి. హేంబర్గుయును ఆల్టోనాయును ఒకదానినొకటి జేరియుండుటచేత రెండును ఒకే పట్టణములోని రెండుపేటలవలెనున్నవని చెప్ప వచ్చును. ఒకభాగమున రెండు మునిసిపాల్టీలకు ఒకవీధి సరిహద్దుగానుండెను. ఆవీధికి ఒకవైపున హేంబర్గు మునిసిపాల్టీలోచేరిన ఇండ్లును, రెండవ వైపున ఆల్టోనా మునిసిపాల్టీలో చేరిన ఇండ్లును, గలవు. ఆవీధియందు హేంబర్గు ప్రక్కనుండెడు ఇండ్లలో కలరావలన లెక్కలేకుండ చనిపోవు

చుండిరి; ఆల్టోనా ప్రక్కనుండెడు ఇండ్లలో ఒకనికైనను కలరాసోకలేదు. ఆవీథియొక్క రెండు ప్రక్కలనుండు ఇండ్లును ఒకటేరీతిని కట్టబడియుండెను. ఆ ఇండ్లయందు నివసించు వారందరును ఒక తరగతివారే. ఈరెండు ప్రక్కలనుండు జనులకు భేదము ఒక్కనీటి సప్లయి విషయములో తప్ప మరి ఏవిషయమునందును గానరాకుండెను. కలరాలేని ప్రక్కనుండెడు ఇండ్లలోని వారు ఆల్టోనా నీరు త్రాగుచుండిరి. కలరాసోకిన ప్రక్కనుండెడు జనులు హేంబర్గు నీరు త్రాగుచుండిరి. ఇంకను విచిత్రమేమనగా, హేంబర్గు ప్రక్కనుండెడు కొన్ని ఇండ్లలో సయితము కలరా సోకియుండలేదు. దీనికి కారణమేమని శోధింపగా ఆ ఇండ్లకు నీటిగొట్టము ఆల్టోనా పట్టణపు పెద్దగొట్టములోనుండి పుట్టుచుండెనని కనిపెట్టబడినది.

నీటియొక్క అశుభ్రతతో పాటుకలరా హెచ్చును.

III. దీనినిబట్టి చూడగా నీటియొక్క శుభ్రత అశుభ్రతలనుబట్టి కలరాయొక్క వ్యాపకము హెచ్చుచు తగ్గుచుండునని స్పష్టముగ తెలియగలదు. ఈవిషయమై చక్కగ చదువరులకు భోధించు నిమిత్తమై, ఇంకొక యుదాహరణ నిచ్చెదము.1854 వ సం॥మున లండను పట్టణము

నందు కలరా వ్యాపించియుండెను. ఆ పట్టణమునందలి దక్షిణభాగమునందలి పేటలకు రెండు కంపెనీలవారు నీరు సప్లయిచేయుచుండిరి. ఈ రెండు కంపెనీలవారును కూడ తేమ్సు నదినుండి నీటిని గొట్టములద్వారా రప్పించుచుండిరి. అందాక కంపెనీవారు అంతకు పూర్వము అయిదారు సంవత్సరములక్రిందట నొకసారికలరావచ్చినపుడు తాము నీటిసప్లయిజేయు పెద్దకాలువను పట్టణము దిగువనుండు మామూలు స్థానమునుండి ఎగువవైపునకుమార్చుకొనిరి. రెండవకంపెనీవారు అట్లు మార్చుకొనక పట్టణము దిగువవైపుననుండి యే, కాలువలగుండ నీటిని సప్లయి చేయుచుండిరి. అట్లు చేయుటచే మొదటి కంపెనీవారు సప్లయిచేయుచుండెడి నీరు పరిశుభ్రమైనదిగను, రెండవ కంపెనీవారు సప్లయిచేయుచుండెడి నీరు మలినమైనదిగను ఉండెను. ఇందుకు నిదర్శనముగా మొదటి కంపెనీవారు సప్లయిచేయుచుండెడి భాగములయందు జనసంఖ్యలో 1000టికి 2½ యును రెండవ కంపెనీవారిచే నీటి సప్లయి కాబడిన ఇండ్లలో 1000 జనమునకు 15 గురు చొప్పునను కలరాచేత మృతినొందిరి. ఈ రెండు కంపెనీల

వారి నీటిగొట్టములను ఒకదాని ప్రక్కనొకటి పోవుచుండుటచే ఒకవీధిలోని కొన్ని యిండ్లకు ఒకరును, మరికొన్ని ఇండ్లకు రెండవ కంపెనీవారును నీరిచ్చుచుండిరి. మొదటికంపెనీవారి ఇండ్లలో కలరాబొత్తుగలేనికాలమందు రెండవకంపెనీవారి ఇండ్లలో కలరా భయంకరముగ నుండెను.

మాధవరములోని కలరా నీటినిమార్చ్చనతోడనే మాయమగుట

నేనుస్వయముగా శోధించిచూచిన మరియొకయుదాహరణమును ఇందు బొందుపరచుచున్నాడను. కృష్ణాజిల్లాలోని మాధవరమను గ్రామమునందు 1900 సం॥ మేనెలలో ఆకస్మికముగా నొకనాటిరాత్రి నలుగురుమనుష్యులకు కలరావచ్చినట్లును, ఆనలుగురును ఆరాత్రియే చనిపోయినట్లును మిక్కిలిభీతినొందుచు మరునాటి ఉకయమున ప్రజలందరును చెప్పుకొనుచుండిరి. దరియాప్తుమీద ఆరాత్రి నలుగురికి కలరా తగిలినమాట సత్యమేయని తెలియుటయేగాక ఆకలరా గ్రామమునకు వచ్చినమార్గము గూడ తెలియవచ్చినది. అదియెద్దియన అంతకు పూర్వపురోజున చీకటిపడుసమయమున 'దండగర' యను నొకగ్రామము మీదుగా నొకముసలిది కలరాచే బాధపడుచు నాగ్రామపు చెరువుగట్టుమీద నుండెడు నొకరి ఇంటి అరుగుమీదపడియుండెనని తెలియవచ్చె

ను. ఆమె చెరువులోనినీటిని మలినముజేసి యుండెననుటకు సందేహములేదు. తరువాత మరుచటి దినము సాయంత్రమునకు మరి నలుగురికిని, క్రమముగా నాలుగురోజులలో రమారమి నూరుగురికిని తగిలి నలుబదిమంది మృతినొందిరి. ఇంతలో మొదటిరోజుననే ఈకలరావిషయమై సర్కారునకు తెలియబఱచితిమి. వారుపంపిన హాస్పిటల్ అసిస్టెంటుగారు నాల్గవనాటికే ఆగ్రామమునకు దయచేసిరి. వేసవిమిక్కిలి అధికముగనుండుటచే నాచెరువులోని నీరు చాలాభాగము ఎండిపోయి హాస్పిటల్ అసిస్టెంటుగారు వచ్చునప్పటికి మోకాలులోతు నీరుకంటె ఎక్కువలేక వాసనెత్తుటకుగూడ ప్రారంభించెను. అట్టి సమయమున ఆచెరువుయొక్క దుస్థితిని వారుజూచి ప్రజలకందరికి ఆగ్రామమునందలి కలరా ఆనీటివలననే కలుగుచున్నదనియు, ఆనీటి నెవ్వరును ఉపయోగింపకూడదనియు అట్లు చేయుటచే కలరా నిర్మూలమగుననియు బోధించిరి.

అప్పుడానీరుకూడ మురికివాసనెత్తుచు పానయోగ్యముగా నుండక పోవుటచేత ప్రజలందరము ఆయన సలహావిని ఆనీరు నుపయోగించుట మాని యాగ్రామమునకు సమీపముననున్న జంగంనూయి

యని చెప్పబడెడు యొకానొక నూతియొక్క నీటిని త్రాగుటకు ప్రారంభించితిమి. తోడనే కలరాయును మాయమైపోయెను. అప్పుడు వారు చెప్పినమాటల యందు మాకందరకు మిక్కిలి ధృఢమైన నిదర్శన పూర్వకమైన నమ్మకము గలిగెను.

నీటియందుండుమురికియే కలరా సూక్ష్మజీవులకు ఆహారము.

కలరా సూక్ష్మజీవులు నీటిమూలమున మనశరీరములోనికి వ్యాపించునని మేము చెప్పియున్నను పరిశుభ్రమైన నీరువానికి తగిన నివాస్థానముగాదు. పరిశుభ్రమైన నీటిలో వానికి తగిన ఆహారము లేక పోవుటచేత అవి వృద్ధి నొందక కొద్దికాలములోనే నశించును. కలరా సూక్ష్మజీవులకు నీటియందలి మురికియే అహారము. ఇవి తమకు నోరులేకున్నను ఈమురికినెట్లు తమశరీరములోనికి వ్యాపింపజేసికొని జీర్ణముచేసికొనునో తెలిసికొనగోరువారు జీవశాస్త్రము రెండవప్రకరణములో ప్రాతిభుక్కుల ఆహారపద్ధతి చూడనగును. మనదేశమునందలి గంగాయనమున మొదలగు కొన్నినదుల యందలి నీటి శుభ్రతనుగూర్చి అలహాబాదు కెమికల్ యగ్జామినరు హన్‌కిన్ గారు ఈప్రకారము వ్రాయుచున్నారు.

గంగ నీటిలో కలరా పురుగు చచ్చును.

"కలరావలన చనిపోయిన వారికళేబరములను గంగానదిలో విడచుట తరుచు తటస్థించుచున్నది. కావున కలరాపురుగు ఆనీటిలో తరుచుగ ప్రవేశించును. కాని పెద్ద పెద్ద ఘట్టములదగ్గర తీర్థస్నానకాలమునందును, వర్షకాలమునందును తప్ప, కలరాపురుగునకు అనుకూలమగు మాలిన్యముఈనదీ జలమందుండదు. అందుచేతనే ఈనదీ జలమందుకలరా పురుగొక్కటి పడినను దానికి తగిన ఆహారమక్కడలేనందున అది వెంటనే చచ్చును. గంగానదీ ప్రవాహమున కొట్టుకొనిపోవు మట్టిని సూక్ష్మదర్శనితో పరీక్షించునెడల చిన్నచిన్న రాతినలుసులును ఇసుకయు తప్ప జంతు సంబంధమైన పదార్థమేమియు అందు కనుపించదు. ఐనను యాత్రదినములలో స్నానములు చేయు పెద్దఘట్టములదరిని మానవుల చర్మపు పొరలును, చమటనుండియు వెంట్రుకలనుండియు ఘట్టుచుండెడు పలువిధములైనజంతు సంబంధమైన పదార్దపు టణువులును కానబడును. ఇందుచే ఒక్కొక్కప్పుడు కలరా సూక్ష్మజీవులు యాత్రాపరుల స్నానములచే గంగానది యొక్క ఒడ్డుదరిని రేవులలో కొంతవరకు వృద్ధినొందగలిగినను ప్రవాహముయొక్క వడిచేతను, వాయువు యొక్క ప్రసారముచేతను, కొట్టుకొనిపోయి నదీమధ్యముననుండు పరిశుభ్రమయిన నీటిలోనికిజేరి తమ

కు దగిన యాహారమక్కడ లేకపోవుటచే మృతి నొందును. ఇది గాక సూర్యరస్మి కలరా సూక్ష్మజీవులకు ప్రబలమైన విరోధి.”

మనగ్రామములందలి మురికిగుంటలలోని మలినము కలరాకు పండుగభోజనములు.

పైన వ్రాశిన ప్రకారము గంగానది నీటిలో ప్రవాహము మధ్య కలరా సూక్ష్మజీవులు లేక పోయినను, మన గ్రామాదుల యందలి మురికిగుంటలలో వానికి తగిన ఆహారము కుప్పలుకుప్పలుగ నుండుట చేత అవి పండుగభోజనములు చేయుచు అతి శీఘ్రముగ నెదిగి నిముషనిముషమునకు వందలు వేలకొలది పిల్లలగాంచును. ఈసూక్ష్మజీవులయందు స్త్రీ పురుష భేదము లేక పోవుటచేత, ఇది మగది ఇది ఆడది యనక, ప్రతిదాని నుండియు రెండేశి పిల్లలు పుట్టుచుండునని పైన చదివియున్నారు. నలుసువంటి యొక కలరా పురుగునుదెచ్చి మనచెరువులోని మలినమైన నీటిలో విడచినయెడల మరునాటి యుదయమునకు ప్రతినీటిబొట్టునందును ఈపురుగులు లక్షలకొలది యుండుటచే నీరంతయు కలక బారునంతసంతానవృద్ధిజెందును.

అంట్లుతోముట కుపయోగించిన నీటి

కలరా సూక్ష్మజీవులు గలనీటిని త్రాగుటవలన మాత్రమేగాక అట్టి నీటిని గృహోపకరణములను తోముకొనుటకు ఉపయోగించిన గూడ ఈవ్యాధి

మూలమునకలరావచ్చుట.

వానిగుండ వ్యాపించగలదనుటకు నిదర్శనములు గలవు. ఈవిషమై హాన్కిన్ దొరగారిట్లు వ్రాయుచున్నారు. ఒకానొక గ్రామములో నొకనాడు ఈ జాడ్యముచే ఏడుగురు చచ్చిరి. అప్పుడు ఆగ్రామమునందు కలరా ఎట్లు వ్యాపించినదని తెలిసికొనుటకై ఆయనపోయి యుండిరి. విచారణమీద ఈ ఏడుగురును ఆడవాండ్రుగ నున్నట్టును, వీరు వేరు వేరు నూతుల జలమే త్రాగినట్టును తెలిసినది. కానివారందరును గలసి ఒక్కబావియొద్దకు వచ్చి అంట్లు తోముకొనుటకు నీళ్లెత్తుకొనినట్లు ఋజువుపడినది. దీనివలన వీరికీ వ్యాధి సోకినట్లు దృఢముగ నమ్మదగి యున్నది. లేనిచో ఆగ్రామమునందితరులకు ఎవ్వరికిని లేక ఈఏడుగురికి మాత్రము కలరావచ్చుటకు కారణమేమి?

మరుగునీళ్లలో కలరా సూక్ష్మజీవులు చచ్చును.

ఈ కలరా సూక్ష్మ జీవులు పరిశుద్ధ జలమునందు చిరకాలము జీవింపజాలవని వ్రాశియుంటిమి. అపరిశుద్ధ జలమునుండి సహితము వానిని నశింప చేయుట ఎక్కువ కష్టతరముగాదు. ఏలయన కలరా సూక్ష్మజీవులు 100-డిగ్రీల వేడితగిలిన జీవింపనేరవు. మనము సామాన్యముగా మరిగించు నీటియొక్క వేడిమి 100 డిగ్రీలుండును. కనుక నీటిని పొంగునట్లు కా

చునెడల అందు ఈజీవులు అన్నియు మృతినొంది
యుండుననుటకు సందేహము లేదు.

ఇందుకు నిదర్శనమేమనగా ఒకసారి యొకసేన
యందు కలరా మిక్కుటముగా వ్యాపించియుండెను.
అప్పుడు దానికారణమును గూర్చివిచారణజరిగెను.
శిపాయీల కంపెనీలకన్నిటికిని ఒకటేవిధమయిన
ఆహారము సప్లయికాబడెను. కాని ఆ కంపెనీల
లో అనేకులకు కలరా జాడ్యమురాగా అందు ఒక్క
కంపెనీయందు మాత్రమే జాడ్యము లేక యుండెను.
ఇట్లు ఒక్కకంపెనీ మాత్రమే యీజాడ్యమునుండి
తప్పించుకొనుటకు కారణమును మొదట ఎవ్వరును
కనుగొన లేకపోయిరి. పిమ్మట విచారింపగా ఆ
కంపెనీ కధికారియైన ఉద్యోగస్థుడు తనకంపెనీ జను
లకు త్రాగుటకు కావలసిన యుదకమును చక్కగ
కాపించి ఇచ్చుచుండెనని తెలియవచ్చినది. ఇందు
చేత ఆకంపెనీలోని జనుల కెవ్వరికిని కలరా రా
కపోవుటకు కారణము స్పష్టపడుచున్నది. మన గ్రా
మములందు జబ్బుగానున్నవారికి వేడినీళ్లు దాహ
మునిచ్చు ఆచారముగలదుగదా. పైనజరిగిన సంగ
తినిబట్టిచూచిన కలరాసోకియుండు సమయముల
యందైనను జబ్బులేకుండునట్టి మనుష్యులుకూడ

ఆయాచారమునే యవలంబించుచు కాగి చల్లారిన
నీటినే త్రాగుటవలన ఈభయంకరమగు వ్యాధినుం
డి తప్పించుకొనగలరని తెలిసికొనగలరు.

కలరాకు ఇతరవాహకులు ఈగలు దోమలు.

పైనజెప్పిన ప్రకారము నీరేగాక కలరా సూక్ష్మ
జీవులను మోసికొనిపోవు ఇతర వాహకులును కొంద
రుగలరు. ఈవాహకు లెవ్వరన ఈగలు దోమలు
మొదలగు చిన్నచిన్న పురుగులు. చెడుగాలిని పీల్చు
టచేత కలరా జాడ్యము కలుగనేరదని శాస్త్రజ్ఞు
లిప్పుడు దృఢపరచియున్నారు. అప్పుడప్పుడు మన
ము తిను ఆహారములవలనగూడ కలరా సంభవించు
టగలదు. చెడువాసనలున్నచోట్లను ఈగలువిస్తరిం
చియున్నచోట్లను ఇదితటస్థించుచుండును. కలరా
వచ్చియుండెడువాండ్రు విసర్జించెడు మలాదులమీద
నీ యీగలువ్రాలి, వానియందు కుప్ప కుప్పలుగ
నుండు కలరా సూక్ష్మజీవుల తమశరీరములపై ధరి
యించి వానినిస్థలాంతరములకు జేర్చును. ఈకార
ణముచేత ఎల్లప్పుడు మురుగుకాలవలనుండి మిఠా
యి దుకాణము మీదికిని, మిఠాయిదుకాణమునుండి
మురుగుకాలవమీదికిని గంతులు వేయుచు రాయభా
రము జరుపు ఈగల సందడిని జూచువార లెన్నడును
అట్టి సంపర్కముగల పదార్థముల భుజియింపరాదు.

ఈ యీగలు మరుగుదొడ్లనుండి తమ కాళ్లతో కలరా సూక్ష్మజీవుల నీడ్చుకొనివచ్చుటయేగాక రోగుల యొక్క మలమును తినునట్టి, ఈజంతువుల మలము నందుగూడ కలరా సూక్ష్మ జీవులు మరింత చురుకు తనముగలవై విషపూరితములై యుండును. 1896 వ సంవత్సరములో బంగాళా దేశములోని యొకజయిలులో కలరా పుట్టినపుడు ఈసంగతి రుజువు పరచబడినది. అప్పుడు అచ్చటి ఉదకమును పరీక్షించి చూడగా అందు కలరా సూక్ష్మ జీవులేవియు కనుపించలేదు. కాబట్టి ఈజాడ్యమువచ్చుటకు కారణము మరియొకటి యేదియోయుండవలెనని చాలవరకు విచారణ జరిగినపిమ్మట అక్కడ ముసురు చుండెడి ఈగలే దీనివాహకులని డాక్టర్లుకనుగొనిరి. ఈసంగతి రుజువుపరచుటకుగాను చెరసాలయం దచ్చటచ్చట కుండలతో కాచిన పాలుంచబడెను. కాచినపాలలో సూక్ష్మజీవులు లేవనుట మీకు తెలిసియేయున్నది. కొంతకాల మాపాలట్లుండనిచ్చినతరువాత, వానిని పరీక్షించిరి. అందుకొన్ని కుండలలో ఈగలు పడి పాలలో మునిగియుండెను. అట్టికుండలన్నిటియందును కలరా సూక్ష్మజీవులు సమృద్ధిగనుండెను. ఈగలువ్రాలనికుండలలో కలరా సూక్ష్మ జీవియొక్క

జైనను లేదు. దీనినిబట్టిచూడ ఈగలు కలరావ్యాధి యొక్క వ్యాపకమునకు సహాయకారులనుటకు సందియములేదు.

కలరాసూక్ష్మజీవులేనా కలరాకు కారణము.

కలరా రోగినుండి వెలువడు విరోచనములలో పైనివివరించిన ప్రకారము ఒకజాతి సూక్ష్మజీవులు ఎల్లప్పుడు కనబడుచుండుటచేత, ఈసూక్ష్మజీవులు కలరావ్యాధికి కారణములని ఊహింపతగియున్నది. అయినను ఇవియే ఈవ్యాధికి కారణములని పూర్ణముగా ఋజువుపరచుటకుగాను ఈసూక్ష్మజీవులుగల నీటిని కొందరికిచ్చి త్రాగించి చూడవలెను. ఇట్లు త్రాగినవారలకునిజమయిన కలరా సోకినయడల ఈసూక్ష్మజీవులే వారి కలరాకు కారణములనినిశ్చయముగా జెప్పవచ్చును. కానిఅట్లు మానవులకు ఉద్దేశపూర్వకముగా కలరా సూక్ష్మజీవులనిచ్చి పరీక్షించుట మిక్కిలి ఘోరమయిన పాపకృత్యము గదా! మానవునిక్రిందిజాతియగుపశువులు కుక్కలు మొదలగు జంతువులచే కలరా సూక్ష్మజీవులుగల నీటినిత్రాగించిన వానికిట్టిరోగములు వచ్చుటలేదు. కాన నీ సూక్ష్మజీవి మానవునిమాత్రము హింసించునదిగా కనబడుచున్నది. పశ్వాదుల జీర్ణరసములలో కలరా సూక్ష్మజీవులుజీర్ణమయి నశించిపోవునని కనిపెట్టబడినది. అయినను జాబ్లాట్స్నే అనునాతడు

ఉడతలకు ఈకలరా సూక్ష్మజీవులుగల నీటిని త్రాగనిచ్చిశోధనలుచేసి, మానవులకు గలుగునట్టి వ్యాధియే వానియందును గలుగుచుండుటయు, వానిపేగులందును మలమూత్రాదులయందును కామాలవలెనుండు నీకలరా సూక్ష్మజీవులుండుటయు కనిపెట్టియున్నాడు.

కలరాసూక్ష్మజీవులుగల నీటిని త్రాగిన వ్యాధిరాకపోవుట.

ఒకానొకప్పుడు ఒక వైద్యశాలలో ప్రమాదవశమున గంజివలెనుండు కలరా రోగియొక్క విరోచనము కొద్దిబిందెలనీళ్లుగల ఒకతొట్టిలో కలియుటతటస్థించెను. ఇది పన్నెండుగంటలుఎండలోనుండెను. మరునాడు ఉదయమున పందొమ్మండుగురు రోగులు మనిషి ఒక్కంటికి అరగిద్దెడు చొప్పున అవుషధముతో ఆనీటిని త్రాగుట తటస్థించెను. ఆపందొంమ్మండుగురిలో అయిదుగురికి ముప్పదియారు గంటలలోగా కలరా సోకినట్లుమెక్కమారాగారు వ్రాయుచున్నారు. కాబట్టి కలరా పుట్టుటకు కలరాసూక్ష్మజీవులు మనకడుపులో ప్రవేశింపవలయుననునది ఒక ముఖ్యమయిన అంశమయినప్పటికిని, కలరాసూక్ష్మజీవులు మనకడుపులో ప్రవేశించినంత మాత్రమున తప్పక కలరా వచ్చితీరవలయునని నిర్ధారణగా చెప్పుటకు వీలులేదు. ఏలయన కలరా సూక్ష్మజీవులుగల

నీటిని పందొమ్మండుగురు త్రాగినప్పుడు అందులో అయిదుగురు తప్పించుకొనిపోవుటకు కారణమేమి? దీనిని బలపరచుటకై మరి రెండు మూడు అంశములుగనబడుచున్నవి; ఎవ్వియన.

శోధకులు కలరా సూక్ష్మ జీవులను తినుట.

1. అనేకసారులు శోధన నిమిత్తమై కొందఱు శోధకులు నిజమయిన కలరాసూక్ష్మజీవులుగల ఉదకమును త్రాగియున్నారు. వారిలోననేకులకు కామావంటిసూక్ష్మ జీవులతో నున్నవిరోచనములు కలిగెనుగాని నిజమయిన కలరా చిహ్నాలు ఎక్కడనో ఒకటి రెండు విషయములలో తప్ప తరుచుగ కలగలేదు. ఈకారణముచేత కొందరుకలరాకు కారణము కామాసూక్ష్మ జీవులు కావని తలచుచున్నారు. మరికొందరు కామా సూక్ష్మజీవులుగాక ఏదో ఇంతవరకు మనకు దెలియని సూక్ష్మజీవికూడ దానితో చేరియుండవలెననియు, ఈరెండును చేరియున్నప్పుడుగాని నిజమైన కలరా రాదనియు వ్రాయుచున్నారు. కలరాసూక్ష్మజీవులు పెరుగుటకు తగినట్టి కొన్ని ఇతర కారణములు ఒకమానవునియందుండినగాని వానికి కలరాసోకదని కొందరును కలరా సూక్ష్మజీవులయొక్క రౌద్రము మనచే తయారుచేయబడిన కషాయములలోబెట్టి పెంపబడుటచే తగ్గి

పోవుచున్నదనియు అట్టిపెంపుడు కలరా సూక్ష్మజీవులుగల పానకములను శోధకులు త్రాగుటచే వాని విషమంతగా పనిచేయదని మరికొందరును ఊహించుచున్నారు.

కలరారోగి యొక్క విరోచనములలో సూక్ష్మజీవులు లేకపోవుట.

2. ఇదిగాక చూచుటకు నిజమయిన కలరాయని ఎంచబడిన రోగులయొక్క విరోచనములలో ఒకానొకప్పుడు మిక్కిలి శ్రద్ధగ పరీక్షించినప్పటికిని కామా సూక్ష్మజీవులు కనబడలేదని కొందఱు వాదించుచున్నారు. అట్టివాదమును పెక్కురంగీకరింపక వారిశోధనలయందు ఏదోయొకవిధమయిన లోపముండి యుండవచ్చుననియు, ఒక్కొకరోగియొక్క రోగపుకాలములో వీరుపరీక్షించినపుడు లేకున్నను ఎప్పుడో మరియొకప్పుడైనను, ఈకలరా సూక్ష్మజీవులుఉండి యుండవచ్చుననియు చెప్పుచు పైవారివాదమును త్రోసివేయుచున్నారు.

ఇతరులవిరోచనములలో కూడ నీ సూక్ష్మజీవులు కనబడుట.

3. కలరా ఎన్నడును సోకియుండని కొందఱి జనుల విరోచనములలో కలరా సూక్ష్మజీవులు అప్పుడప్పుడు కనిపెట్ట బడినవి. ఇందుకు జవాబుగా కలరా సూక్ష్మజీవులు వారిపేగులలో పెరుగుటకు తగిన సదుపాయ మేదియో యొకటియున్నదనియు

వాని విషములు వారి రక్తములోనికి వ్యాపించుటకు తగిన సదుపాయములేవియో లేవనియు చెప్పుచున్నారు.

పెటెన్ కాఫర్ అనునాయన కలరా సూక్ష్మజీవుల అభివృద్ధికి మూడు ముఖ్యాంశములు ఉండవలయునని చెప్పుచున్నారు. కామా! సూక్ష్మజీవులు.

2. ఇరుగుపొరుగు ప్రదేశముల ఆరోగ్యస్థితి.

3. రోగియొక్క సహజమయిన దేహస్థితి.

ఇందు మొదటిది ఉన్నను రెండుమూడు స్థితులు లేనప్పుడు వ్యాధికలుగ నేరదు.

కోతులు మొదలగుజంతువులకు కలరా ఎన్నడును రాదు.

కలరా సూక్ష్మజీవులను కోతులు చెవులపిల్లులు కుక్కలు మొదలగు క్రిందితరగతి జంతువుల రక్తములో ప్రవేశింప జేసినను,నిజమయిన కలరా వానికి సోకకుండుట కలరా సూక్ష్మజీవులవల్లనే కలరావచ్చుచున్నదను వాదమునకు వ్యతిరిక్తమయిన అంశములలో బలకరమయినదని తెలిసికొనగలరు.

కలరాసోకుటకు అనుకూలమైనస్థితిగతులు.

అధికాయాసము, మనోవిచారము ఈరెండును గల సమయములలో తగిన ఆహారముగూడలేనియెడల అట్టివారియందు ఇది శీఘ్రముగ ప్రబలును. పరిపూర్ణమయిన దేహారోగ్యము ననుభవించెడు

వారియొక్క జీర్ణాశయమునందును పేగులయందును కలరా సూక్ష్మజీవులు పెక్కులుగనున్నను వ్యాధిని కలుగజేయనేరవని కొందరు నిశ్చయించి యున్నారు. పరీక్షార్థమై కొందరు శోధకులు కలరా సూక్ష్మజీవులతో క్రిక్కిరిసియున్న పానకములను త్రాగినను రోగ పీడితులుగాకుండుటను గూర్చి చదివియున్నారుగదా. మన జీర్ణకోశమునందు స్రవించు జీర్ణరసమునకు సూక్ష్మజీవులను చంపెడు శక్తికలదు. వీనిశక్తితగ్గియున్నప్పుడే కలరా సూక్ష్మజీవులు ప్రబలును.

భయము యొక్క కారణము.

భయము కొంతవరకు కారణముగా నుండవచ్చునని ఊహింపతగియున్నది. అయినను ఎంతభయస్థునకైనను, వాని జీర్ణాశయములలో కామాసూక్ష్మజీవులు ప్రవేశించియుండని యెడల ఈవ్యాధి కలుగనేరదనుట నిశ్చయము. కాన ఎట్టివారికిగూడ కలరా గల ఇంటిలోనికి పోయినంతమాత్రమున వారి కారోగముగలుగునను సంకోచమెంతమాత్రముండనవసరము లేదు.

అర్ధాకలి, అనారోగ్యము

మిక్కిలి అనారోగ్యకరములైన ప్రదేశములలోను, జనసమర్ధముగల భాగములయందును, ఈ వ్యాధితరుచుగ వ్యాపించును. ముష్టివాండ్రకును, అర్ధాకలిగా తినువాండ్రకును ఆరోగ్యములేమిచే నీ

వ్యాధి సులభముగ వ్యాపించును. ఇందుచేతనే అమ్మవారికి మాలపల్లిమిక్కిలి ప్రియమైన నివాసస్థానము. అగ్నికి వాయువుతోడన్నట్లు కరువునకు కలరా తోడుగనుండును.

కలరాకును అజీర్తికినిగల సంబంధము.

కలరావ్యాపించు రోజులలో అజీర్తివిరోచనములుగూడ నధికముగ లెక్కకువచ్చును. కొన్ని చోట్ల అజీర్తి విరోచనములనుకొనిన రోగములే ఒకటి రెండు రోజులకు కలరాక్రింద తేలుచున్నవి. ఇట్టి విషయములలో అజీర్తివిరోచనములని మనమనుకొనెడు ఈపలుచని విరోచనములు కలరా సూక్ష్మజీవుల వృద్ధికి కారణములా? అనుయంశము వివాదాంశముగానున్నది. బహుశః ఇతరకారణలచే జబ్బుపడిన పేగులు కోట్లకొలదిగ దండెత్తివచ్చు కలరా సూక్ష్మజీవులతోడి పోరాటములో గెలువలేకపోయినప్పుడుజయమునొందిన ఈసూక్ష్మజీవులుబలహీనమై శిథిలమైన పేగులగుండ చొరుచుకొని వచ్చుచుండవానివిషములు వేగముగ శరీరములోనికెక్కునని కొందరుతలచుచున్నారు. మరికొందరు ఈఅజీర్తివిరోచనములచే మనపేగులలో పట్టుచుండెడు, పలుచనిద్రవపదార్థమధికముగ జేరియుండుటచేతను, ఆద్రవపదార్థము కలరా సూక్ష్మజీవుల పెంపునకు చక్కగ తగి

యుటచేతను, ఇట్టి యునికిపట్టు నందు జేరినప్పుడు సూక్ష్మజీవులవృద్ధికి మరింతసదుపాయము గలదనియు వాదించుచున్నారు. ఏదియెట్లున్నను సంతర్పణలచేగలుగు నధిక భోజనములవలనను, ప్రయాణములలో సమకూరు అనారోగ్యకరమైన వేళతప్పిన భోజనములవలనను గలిగెడుఅజీర్తికలరా సూక్ష్మజీవుల పెంపునకు మిక్కిలి అనుకూలమైన తోడుఅని, ధృఢముగ జెప్పవచ్చును.

నిద్రలేమి.

నాటకములనుచూచుట, హరికథలువినుట, జూదములు, మొదలగు వానిచే రాత్రులయందు నిద్రలేమివలన గలుగుబడలికయు, వీనివలన గలుగు నజీర్తియుగూడ ఈసూక్ష్మజీవులతో పోరాడుటకు మనకుండు శక్తిని వేయంతలు తగ్గించును.

రెండవప్రకరణము.

కలరాను అడ్డగించు మార్గములు.

మైలపడుటఅనసేమి.

మొదటి ప్రకరణములో కలరావ్యాధి యొకానొక విధమయిన సూక్ష్మజీవి వలన గలుగుచున్నదని తెలిసికొని యున్నాము. ఆసూక్ష్మజీవియొక్క సంపర్కము మూడు విధములుగ గలుగుచున్నది.

I తాకుడు వలనను

II నీటిమూలమునను

III గాలిమూలమునను;

ఇట్లు ఏవిధముచేతనయినను కలరా సూక్ష్మజీవుల సంబంధమయిన సంపర్కమును, అనగా మలినమును సంపాదించుకొనుటయే మైలపడుట అని చెప్పుదును.

తాకుడుమైల

I. తాకుడువలన గలుగు సంపర్కము.

తాకుడువలన సంపర్కము రెండువిధములగలుగవచ్చును.

1. వ్యాధిలేని ఒకమనిషి వ్యాధిగల మరియొక మనిషిని స్వయముగాతాకి కలరా సంబంధమైన

మలినమును సంపాదించుకొనుట. ఇది స్వయముగా మైలపడుట అని చెప్పవచ్చును.

2. వ్యాధిగల మనిషినితాకిన, మనుష్యులు కుక్కలు, పిల్లులు, ఈగలు, దోమలు, మొదలగు జంతువులు ఆరోగివద్దనుండి మలినమును తెచ్చి వ్యాధిలేని మరియొక మనిషికి అంటించి వానిని మైలపరచుట.

పై రెండువిధములచే గలిగిన మైలకు తాకుడు మైల అనిపేరు.

II. నీటిమూలమున కలుగు సంపర్కము.

నీటిమైల.

కలరా వ్యాధివలన మైలపడిన ఏమనిషి అయినను చెరువులోగాని, నదిలోగాని, కాలవలోగాని, దేహమును కడుగుకొనిగాని, బట్టలుతుకుకొనిగాని, ఈవ్యాధి కారణములగు సూక్ష్మజీవులను ఆనీటిలో కలిపినయెడల అట్టినీటిని, ఆరోగి మైలపరచినవాడగుచున్నాడు. అట్టినీటిని ఉపయోగించు జనులందరును మైలపడినవారగుదురు. ఇట్టి సంపర్కమునకు నీటి మైల అనిపేరు.

III. గాలిమూలమున గలుగు సంపర్కము.

గాలిమైల.

కలరా సూక్ష్మజీవులంతగా, గాలిద్వారావ్యాపింపక పోయినను, మసూచికము, పొంగు, ఆటలమ్మ, గవదలు, మొదలగు కొన్నివ్యాధులనుకలుగజేయు సూక్ష్మజీవులు గాలిలో ప్రయాణము చేయును. ఇట్టిసూక్ష్మజీవుల సంపర్కముచే మైలపడినగాలిని, పీల్చుజనులందరును మైలపడినవారగుచున్నారు. కలరా సూక్ష్మజీవి గాలిలో నెగిరిపోవునప్పుడును, ఎండలో ప్రయాణము చేయునప్పుడును, శీఘ్రముగా చచ్చిపోవుటచేత మైలపడిన గాలి యెప్పటికప్పుడు శుద్ధియగుచున్నది. కావున నిట్టి గాలిమైల మూలమున కలరా అంతగా వ్యాపించదు.

పై వివరించిన మూడు విధములచేతను మనకు మైలసోకవచ్చునుగదా? అట్టి మైల మనలను సోకకుండ జేసికొనుటకు ఒక్కొకమైలకు వరుసగకొన్నికొన్ని పద్ధతులను చెప్పెదము.

I. తాకుడుమైలకు శుద్ధి.

మైలపడిన వానినెవ్వరును తాకకూడదు.

1. కలరా సూక్ష్మజీవుల సంపర్కముచే మైలపడిన మనిషినిగాని, జంతువునుగాని, మనముతాకకూడదు. కాని ఇది సులభముగ సందర్భపడునా, లేక అసందర్భమా, ఆలోచించుదము.

కలరా వ్యాధిగల ఒకమనిషిని ఎవ్వరును తాకకుండుట సాగదు. ఏలయన "పరోపకారార్థమిదంశరీరం" అనునట్లు ఒకరికొకరు సహాయపడవలశినదే. అట్టిసందర్భములో, తమదగ్గిర బంధువులకుగాని, స్నేహితులకుగాని, కలరా మైలసోకినప్పుడు వారిని ఎవ్వరు తాకకూడదను సూత్రము ప్రకారము వారిని అసహాయులుగా చావనిచ్చుట మిక్కిలి అధర్మముగదా. అట్టిసమయమున ఏమిచేయవలెను? ఒకానొకమనిషికి కలరావచ్చినప్పుడు, ఇంటిలో ఉన్నవారందరును ఆరోగినితాకి మైలపడక ఎవ్వరోఒకరుగాని, ఇద్దరుగాని, సాహసించి మైలపడి, తాము తిరిగి భోజనము మొదలగునవిచేయక పూర్వమే యీదిగువ నుదహరించు ప్రకారము మైలనుండి విముక్తులు కావలయును. లేదా ఇట్టిపనులకై ప్రత్యేకముగ ఏర్పడియున్న వైద్యులకును, నౌకర్లకును రోగి నొప్పగించి తామూరక యుండవలెను.

శుద్ధిచేసికొను అనసేమి

ఏవిధముననైనను అంటుకొనిన మైలనుండి విముక్తుడగునట్లు చేసుకొనుటయే శుద్ధి చేసుకొనుట అనిచెప్పుదుము. ఇట్టి శుద్ధిచేసికొను విధములు అనేకములు గలవు. డాక్టర్లకు చక్కగ తెలియును.

మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన వానినొకటి రెండింటిని క్రిందవివరించెదను.

కలరారోగిని తాకినమనిషికి శుద్ధి ఎట్లు

కలరారోగినితాకిన ప్రతిమనిషియును తనపనితీరినత్రోడనేచేతులను మొదటసబ్బు, కుంకుడుకాయ, శీకాయ మొదలగువానితో త్రోమి మిక్కిలిశుభ్రముగ కడుగుకొని పిమ్మట క్రిందవివరించినమందునీళ్లలోముంచి అయిదు నిముషములకు తక్కువకాకుండ నుంచవలెను.

1. కార్బాలికుమందునీళ్లు.

(Carbolic lotion)

కార్బాలికు ఆసిడ్డు	1 పాలు.
వేడినీళ్లు	40 పాళ్లు.

2. సావీరపుమందునీళ్లు.

(Per Chloride of Mercury lotion)

సావీరము	1 పాలు.
నవాసాగరము	1 పాలు.
నీళ్లు	1000 పాళ్లు.

ఈమందునీళ్లలో సూక్ష్మజీవులను చంపుగుణముకలదు. ఇందుచేతనే ఈ మందునీళ్లు తాకుడు మైలకు శుద్ధియనిచెప్పెదము.

తానదివరకు కట్టుకొనియున్న బట్టలను విసర్జించి మడిబట్టలను కట్టుకొనవలెను. తానువిడిచిన

బట్టలను మరుగుచుండు నీళ్లలో వేశి ఉడకవేశి ఎండలో నారవేయవలెను. లేదా వానిని వేరుగాపెట్టి చాకలివానికి వేసినయెడల వాడు ఉడకవేయును.

బడిపిల్లలు మైల నింటిలోకలుపుట.

ఇప్పుడు వాడుక మారిపోయినదిగాని మాచిన్నతనములో బడికివెళ్లివచ్చినందువలననే మేముకట్టుకొనిన బట్టలు మైల పడిపోయినవని ప్రతిదినమును ఇంటికిరాగానే ఆబట్టలను విడచి తడిగోచిపెట్టుకొని మడిబట్టలను కట్టుకొనెడు వారలము. కాని మాపెద్దలెందు కట్లుచేయించు చుండిరో ఆ కారణము మాకు తెలియనందున మామనఃపూర్తిగాకాక బలవంతముమీద మేమట్లుచేయుచుంటిమి. అందుచేత రహస్యముగా ఎవ్వరును చూడనప్పుడెల్లను, మైలను ఇంటిలోకలిపి, ఇంతపని నెవ్వరును చూడకుండ చేసితిమిగదా అని లోలోపల సంతోషించెడి వారలము. ఏలయన అట్టిపనివలని అపాయమెట్టిదో మాకు ఎవ్వరునునచ్చచెప్పెడివారుకారు. మైలను ఇంటిలోకలుపుటవలన కలరా మొదలగు అంటు వ్యాధుల వ్యాప్తికి మేము కారకులముగుదుమని మాకు నచ్చచెప్పినచో మేమెన్నడును మైలను ఇంట్లోకలిపియుండమని నానమ్మకము.

ఈ ప్రకారము మైలను తాకకుండుటయు, మైలనుండి శుద్ధిచేసికొనుటయు మనదేశస్థులకు క్రొత్తగాదు.

మడిగనుండు మాలవానికి మైలపడిన బ్రాహ్మణునకును గలపోలిక.

అపరిశుభ్రముగానుండి ఇట్టి మైల మొదలగువాని సంపర్కము చేరియుండ దగినవారనెడు సంశయముచేతకాబోలు, శుచిగనుండుమనవారలు, అశుచిగనుండు మాలవాండ్రు మొదలగువాండ్రను, తాకకుందురు. అదిమిక్కిలిమంచిఅలవాటే. బహుశః ఇందుచేతనే ఎల్లప్పుడును మిక్కిలి శుచిగానుండు అగ్రవర్ణముల వారికి కలరా సూక్ష్మజీవుల మైల అంతగాసోకదు. కాని ఈవిధమయిన మైల తాకుడువలన సోకకుండవలెనను నెడల, కలరాసంపర్కములేని ప్రతివాడును, కలరా సంపర్కముగలవానినెవ్వనిని, తాకకూడదు. అట్టి సంపర్కముగలవారు బ్రాహ్మణులయినను వారినిగూడ తాకకూడదు. మైల సంపర్కము లేనివాడని, మనకు నిశ్చయముగా తెలిసినచో మాలవానినికూడ తాకినను తాకవచ్చును.

తాకకూడుట, తాకకూడకపోవుట అనునవిబ్రాహ్మణుడా మాలవాడా అనుదానినిబట్టి చూడకూడదు. బ్రాహ్మణుడయిననేమి మాలవాడయిననేమి

సూక్ష్మజీవుల సంబంధమయిన సంపర్కమువానికి ఉన్నదా లేదాఅని చూచుకొనవలెను. ఎవ్వడైనను అట్టి సంపర్కముచే మైలపడిన వాడయినచో వానిని బ్రాహ్మణుడు అయినను ఊరిబయట పాకలు వేయించియందు కాపురముంచవలెను.

సర్కారువారికి తోడ్పడవలెను.

ఇట్టి అంటువ్యాధులయొక్క సంపర్కమును సాధ్యమయినంతవరకు లేకుండ చేసికొనుటకే మన వారలు అశుచిగా నుండు మాల మాదిగలను ఊరిబయిట వేరుగ నివశింపజేసిరి. ఇట్లే ఇప్పుడు పట్టణములలో సర్కారువారు అంటువ్యాధి సోకిన రోగులను ఊరుబయిటపాకలలో నివసింపజేయుచున్నారు. అట్టివాడుక మన ఆరోగ్యము కొరకే యేర్పరుపబడినది. కావున వారికి సంబంధమైన పనులలో ప్రజలందరము సహాయముచేయవలెను.

2. రెండవవిధమైన తాకుడుమైల.

అల్పజంతువులవలన గలుగు తాకుడు మైల.

ఒకమనిషి మరియొకమనిషిని తాకుటచేతనే గాక, ఒకమనిషి ఈగ దోమ మొదలగు ఇతరజంతువులను తాకుటచే కూడ వానికి మైలసోకుచున్నది. ఒకయీగయొక్క జీవితపు కధను మీరువినినయెడల పైనవ్రాశిన మానవసంపర్కమునకంటె జంతుసంపర్కము మూలమున నీసూక్ష్మజీవుల సంబంధమయిన మైల ఎక్కువ భయంకరముగ వ్యాపించుచున్నదని మీకు తెలియగలదు.

ఈగయొక్క జీవితపుకథ.

సామాన్యముగా మనము చూచుఈగ ఒక్కొకటి ఒక్కొకకానుపునకు 120 గ్రుడ్లుపెట్టును. ఇది యీగ్రుడ్లను మురుగుచుండు ఆవుపేడ మొదలగు పదార్థములలో పెట్టును. ఏలయనగా ఈపదార్థమే దానిగ్రుడ్లకు ఆహారము. ఈగ్రుడ్లు 8 గంటలలోగా రెక్కలుగల పిల్లలుగా పరిణమించును. వీనికి ఆకలియు చురుకుతనమును మిక్కిలి అధికము. ఇందుచే నివిపైజెప్పిన పేడమొదలగు పదార్థమును వడివడిగామేయుచు మూడుదినములలోనే పెద్దవి అగును. కానివెంటనే వీని రెక్కలూడిపోయి ఇవి యొకవిధమయిన నిద్రావస్తను జెందును. ఇప్పుడు దీనికి తిండిఅక్కరలేదు. ఈ స్తితిలో నివి 4దినములు గాఢనిద్రను పొందును. పిమ్మట నివి యౌవనము గల ఈగలుగామారును.

ఇట్లు మొత్తనుమీద 10 దినములలో తల్లి ఈగనుండి తల్లియంతపెద్దవియగు 120 పిల్లఈగలు పుట్టును. ఈ 120 ఈగలలో సగము మగవి సగము ఆడువి అని తలచినను, 60 ఆడు ఈగలనుండి $60 \times 120 = 7200$ పిల్లలు మరి ఏడు దినములలో పుట్టును. ఇట్లు ఒక నెలముగిసెడులోపలనే ఒకతల్లి ఈగనుండి 4 32,000 ఈగల సంతానము పుట్టుచున్నది. అయినను ఈలెక్కఅంతగాసరిఅయినదికాదు.

ఏలయన సాధారణముగా మనుష్యులలో వలెనే ఈగలలోకూడ మగపిల్లలకంటె ఆడుపిల్లలు ఎక్కువగాపుట్టును. ఈలెక్కలన్నియు సరిచూచి ఒకానొక శాస్త్రజ్ఞుడు ఒకఆడఈగకు నెల 1 కి 10 లక్షలకంటె మించినసంఖ్యగల కుటుంబ మేర్పడుచున్నదని వ్రాసియున్నాడు.

ఇట్లభివృద్ధి నొందు ఈగల పటాలములు కలరా మొదలగు సూక్ష్మజీవుల సంబంధమైన మైలను మానవులకు తాకించుటలో ఎంతవరకు తోడ్పడుచున్నవో మీకు తెలియగలదు.

ఆవుపేడ ఈగలకుతిండి.

ఇదిగాక ఈ యీగలగ్రుడ్లు మురిగిన పదార్థములు ఆహారముగా చిక్కనగాని పెరుగనేరవుగదా. పరిశుభ్రముగనుండు ఇండ్లలోను, గ్రామములలోను ఇట్టిఆహారము వానికి కరవగుటచేతనే అవి నాశమును జెందుచున్నవి. ఊరుచుట్టును మురుగుచుండెడు మందబయళ్లుగల గ్రామములలో ఈ యీగల సంపద ఎక్కువగుటకు కారణమిప్పుడు మీకు తెలియగలదు. బురబురలాడు వీధులుగలిగినట్టియు మురుగుచుండు తాటిపండ్లుగల యట్టియు వర్షకాలము ఈయీగల వృద్ధికి ఎందుచేత తగియున్నదో కూడ తెలిసికొనుడు. దినమునకు పదిసార్లు ఆవుపేడ నీళ్లతో శుద్ధిచేసికొను బ్రాహ్మణుల వంట ఇండ్లలో నీయీగలు తక్కినజాతులవారి వంటఇండ్లలోకంటె నెక్కువగనుండును. ముఖ్యముగావీరి భోజనపుటిండ్లలో పితపితలాడుచుండు తేమనాశ్రయించుకొని ఈ యీగ లెల్లప్పుడును ముసురుచుండును. మనకంటికగపడు నీ యీగలేగాక సూక్ష్మదర్శనిసహాయముచే మాత్రము చూడతగిన యసంఖ్యాకములగు ప్రాణులెన్నియో పుట్టి మురికిని తిని బ్రతుకుచుండును. కావుననీఆవుపేడ నీళ్లతో వారు తమ ఇండ్లను మైలచేసికొనుచున్నారు కాని శుద్ధిచేసికొనుట లేదని నేను చెప్పగలను.

రెండవవిధమయిన తాకుడుమైలకు శుద్ధి.

ఊరుచుట్టు నుండుగోతులు.

ఇండ్లచుట్టును మురుగుచుండు పదార్థములను లేకుండచేసి కొనుట. గ్రామాదులకు నలువైపుల నుండు బురదమయములగు బందలు ఆవలు మొదలగువానిని పూడ్చివేయుట. ఇండ్లు కట్టుకొనుటకు సహజముగ ఎత్తయిన ప్రదేశములు ఏర్పరచుకొనవలెనేగాని ఊరుచుట్టును గోతులుపెట్టి ఆగోతులనిండ నీరునిలుచునట్లు చేయరాదు. ఇట్టిజాగ్రత్తలచే ప్రజల ఆరోగ్యము హెచ్చును. ఈగలుదోమలు మొదలగు అల్పజంతువుల వృద్ధితగ్గును. ఈరెంటిమూలమునన్నకూడ అంటు వ్యాధుల వ్యాప్తిక్షీణించును.

II. నీటిమైలకు శుద్ధి.

చల్లచుక్కవేసి నీటినిశుద్ధిజేయుట.

ఏనీటియందైనను కలరాసూక్ష్మజీవులు ప్రవేశించినయెడల అట్టి నీరుమైల పడినదగుచున్నది. శూద్రులఇండ్లలో బ్రాహ్మణులు మంచినీళ్లుత్రాగవలశివచ్చినయెడల అట్టినీటిని బ్రాహ్మణునకిచ్చుటకు పూర్వముదానిలో కొంచెము చల్లచుక్కవేశి శుద్ధిచేయుదురు. అట్టి శుద్ధివలన నేమిప్రయోజనమో మనకు తెలియదుగాని కలరాసూక్ష్మజీవులు గల నీళ్లను ఎట్లు శుద్ధిచేయవలెనో అట్టిశుద్ధివలన ఏమిప్రయోజనమో తెలిసికొనుట సులభము. ఇట్లు శుద్ధిచేయుటకు అనేకమార్గములుకలవు.

అది మూడువిధములు. 1. కలరావల్ల మైలపడిననీళ్లలో కొన్నిమందులువేశి సూక్ష్మజీవులను చంపుట.

2. మైలపడిన నీటిని మరిగించి అందుండు సూక్ష్మజీవులనుచంపుట.

3. సూక్ష్మజీవులుగల నీళ్లనువడపోసి శుద్ధిఅయిననీటిని వేరుగాను క్ష్మజీవులను వేరుగాను విడదీయుట. అట్లువిడదీయు వడపోతలనుగూర్చి ఆరోగ్యశాస్త్రములో చదువగలరు. కుండలు ఇసుక బొగ్గులు మొదలగునవి ఇందు సాధనములుగా నుపయోగింపబడును.

మందులచేనీటిని శుద్ధిచేయుట.

1. మైలపడిననీటిని మందులచేశుద్ధిచేయుట.

1. పొటాశియంపర్మాంగనేటు అనుమందును మైలపడిననీళ్లలో 1000 పాళ్లకు5 పాళ్లుచొప్పునవేశి ఆనీటిని ఒకపూటనిలవయుంచినఆనీరుశుద్ధియగును.

ఇట్టి పద్ధతిని మైలపడిన నూతులను బాగుచేయుటకు ఉపయోగింతురు.

మైలపడిన నూతులు విభూతి తీర్థము, గోమయము, గోమూత్రము మొదలగువానివలన ఎంతమాత్రమును శుద్ధికానేరవని యెరుంగునది.

ఇండుపకాయగంధము; పటికపొడుము.

2- బురదగల నీళ్లలో సూక్ష్మజీవులున్న యెడల అందు ఇండుపకాయగంధము, పటికపొడుము మొదలగునవి కలిపిన అట్టిబురదసూక్ష్మజీవులతో పాటు బిందె అడుగునకుదిగును. బిందెలో పై భాగమున నుండు నీరుశుద్ధియగును. అడుగుభాగముననున్న నీరు సూక్ష్మజీవులమయమై యున్నందున మైలగానేయుండును.

నీటినిమరిగించి శుద్ధిచేయుట.

2. నీటిని మరిగించి అందుండు సూక్ష్మజీవులను చంపుట.

ఈవిధానము మిక్కిలి సులభమయినది. ఎక్కడున్నను ఏవేళయందును, ఏమందు అక్కరలేకనే చేసికొనవచ్చును. ప్రాణమునందుఆశఉన్న వారందరును కలరానుండి తప్పించుకొనవలెనని న

మరిగిచల్లారిన నీటినిత్రాగిన చాలును. వారికినేను అభయాస్త్రమిచ్చెదను.

ఇంకొకమాట. కలరాసూక్ష్మజీవులకు విషములయిన మందులను వేసినైన నీటిలోవేశి శుద్ధిచేయవలెనని మనముప్రయత్నించునప్పుడు అట్టినీటియందు మనము కలుపు విషములు మనదేహముకుగూడ కొంతవరకైనను విషములుగా నుండవచ్చును. కావునఅట్టినీటిని శుద్ధిచేయు విధములన్నిటిలోను దానినిచక్కగ మరిగించుటయేమంచిది.

నీటినివడపోసి శుద్ధిచేయుట.

ఎంతపరిశుభ్రమైన గుడ్డతో ఎన్ని మడతలువేసి వడపోసినను కలరా సూక్ష్మజీవులుగల నీటిని మనము శుద్ధిచేయలేము. ఎంతసన్నని సందులున్నను వానిగుండ కోట్లకొలది సూక్ష్మజీవులు అవలీలగ దూరిపోగలవు. వాని పరిమాణము అంగుళములో 48000-వ వంతేగదా! కావుననీ సూక్ష్మజీవులను తొలగించురీతిని వడపోయవలెననినదానికి ప్రత్యేకమైన సాధనములు కావలెను. మనము సాధారణముగా చేయునట్లు గుడ్డతో వడపోసి యానీరు శుద్ధమైనదని భ్రమపడకూడదు. కంటికి నిర్మలముగా కనబడు నీరు అంతయు శుద్ధి అయిననీరుకాదు.

నీటినిమైలపడకుండ చేయుటెట్లు.

గోటితో చిదుమతగిన దానిని గొడ్డటితో కొట్టనేల ? నీటిని మైలపడకుండ చేసుకొనుటకు సులభమయిన మార్గములుండగా పరిశుభ్రమయిన నీటినేల మైలపర్చవలెను? మైలపర్చిన నీటిని తిరిగి శుద్ధిచేసుకొనుటకేల కష్టపడవలెను? అడుసు త్రొక్కనేల, కాలు కడుగ నేల?

కావున నీటిని మైలపడకుండ చేసికొనుటకు ఎయ్యవిసాధనములో తెలిసికొనవలెను.

బిందెడు మడినీళ్లలో మైల నీటి చినుకొకటి పడిన యెడల బిందెడు నీళ్లును మైలపడిపోవుననుట మనమందర మెరిగిన సంగతియే. ఏలయనగా తగిన ఆహారము చిక్కినచో ఒక్కొక్క కలరాసూక్ష్మజీవి 24 గంటలలోపల అనేకలక్షల సూక్ష్మజీవులుగా వృద్ధిచెందునని మొదటి ప్రకరణములో చదివియున్నారు. కావున మీకు వేరుసమాధానము చెప్పనక్కర లేదు.

బిందెలోనినీళ్లలో రవంత మైలకలిసినయెడలగలుగు అపాయమునుచూచితిమి. కాని మనవారలు బిందెయొక్క వెలుపలివైపున మైల నీటి బిందువొక్కటిపడినప్పుడును, బిందెయొక్క వెలుపలితట్టునకు మైల తాకినప్పుడును కూడ బిందెలోని నీరు

మయిలపడినట్లు ఎంచుచున్నారు. ఇదిగాక మాలవానియొక్కగాని, బహిష్టుఅయినబ్రాహ్మణ స్త్రీలయొక్కగాని వాసనబిందెకు కొన్నిగజములదూరములో తగిలినను ఆబిందెలోని నీటిని కొందరు మైలపడినట్లు ఎంచుదురు. కాని అట్టినీరు నిజముగాచూచిన మయిలపడియుండలేదని మీకు తెలియగలదు.

మనవారలలో కొందరు ఎంతజాగ్రత్తగా నుందురో చూడుడు.

చెంబుద్వారా మయిల అంటును.

ఒకరు త్రాగెడు చెంబుతో మరియొకరిని నీళ్లు త్రాగనీయకూడదందుము. మరియొకరుత్రాగినయెడల వారియందేదైన మైలఉన్నచో, ఆమైల యాచెంబుద్వారా, తమకు వ్యాపించునేమోఅనుభయముచేతనేకదా? ఇదిమంచిఆచారము. ఇట్టిమయిల తమకు తాకునేమోఅనిభయముకలిగినప్పుడు, నీళ్లుత్రాగెడువానిని చేయిపట్టమని చెప్పి, తమచేతిలోని చెంబుపైకియెత్తి నీటిని ధారగాపోయుదురు. కొందరు క్రిందనుండి పైకి ఒకటేధారగానున్నప్పుడు, క్రిందివానిచేతిలోని మయిలధారగుండా పైకెక్కలేదా? అనవచ్చును. ఇదియంతగా సాధ్యముకాదు. కాని యిట్టి మయిలయేదియును తమకు తాకకుండ ప్రతివారును ఎంతజాగ్రత్తపుచ్చుకొనినను తప్పలేదు.

నీటిని మయిలపరచినవారికి ఆత్మహత్యనరహత్యదోషములు వచ్చును.

ఇట్టిమడిమయిలలజ్ఞానముగల హిందువులు మనచెరువులలోని నీటిని మయిలపర్చరాదు. కలరాయొక్క సంపర్కముచేమయిలపడినరోగి, తనమయిలను చెరువులలో కలపకూడదు. ఇట్టిపని చేసినచో అనేకములయిన నరహత్యలు చేసిన పాపమునకు పాలు అగుచున్నాడు.

కలరారోగి సంబంధమయిన మయిలనువారిబంధువులు స్నేహితులు నౌకర్లుమొదలగువారు, బట్టలమూలమునగాని మలమూత్రాదుల వలనగాని, తాకుడువలనగాని సర్వజనోపయోగమగు జలాధారములలో కలిపినయెడల ఆత్మహత్య నరహత్యపాపములను కట్టుకొందురు. ఏలయన తాముచేసిన తప్పుపని వలనతమకును ఇతరులకును కలరా తగిలి మరణము సంభవింపవచ్చును.

చేదలు, బట్టలు, వీనివలనగలుగు మయిల.

తమచేదల ద్వారాగాని బట్టలద్వారాగానినూతులలోనిట్టి మయిలజేర్చక, నీళ్లుతోడుకొనుటకు శుద్ధిచేశిన చేదలను ఉపయోగించుచు, శుద్ధిచేసికొనిన మనుష్యులచే తోడించుకొనవలెను. మయిలపడిన వార్లందరును, మయిలపడినచేదలతో, మడిమయిలఅను జ్ఞానములేనివారై నూతులనుఉపయో

గించినచో అట్టినూతులు నిమిషములో మయిలపడి విషపాత్రములతో తుల్యమగును.

పశువులు పందులు మొదలగు వానివలన గలుగు మైల.

కావున గ్రామమునందలి చెరువులను, నూతులను, బహుజాగ్రతతో ప్రతిగ్రామస్థుడును కాపాడుచు, తమవలనగాని, తమయొక్క పశువులు, పందులు, కుక్కలు, కోళ్లు, బాతులు మొదలైన వాని వలనగాని, వానికి మయిలయొక్క సంపర్కము కలుగకుండ చూడవలెను.

చెన్నపట్టణములో కలరా.

చెన్నపట్టణమునకు నీరునిచ్చు చెరువు పట్టణమునకు 12 మైళ్లదూరములో ఇట్టి సంపర్కమేమియు లేకుండ కాపాడుబడుచున్నది. కావుననే ఈచెరువునీటిని త్రాగుట ప్రారంభించిన తరువాత ఈపట్టణములో కలరా అనునదే మిక్కిలి అరుదయ్యెను. ఎక్కడనో ఇతర గ్రామములనుండి రవానాచేయబడిన ఒకరిద్దరు రోగులుతప్ప, కలరాచే నీపట్టణమునందలి జనులుమృతినొందుటయే లేదు. దీని కంతకును ఈ నీటియందు కలరా మయిలలేక పోవుటయే కారణము.

3. మయిల పడినగాలికి శుద్ధి.

మైలపడినగాలికిశుద్ధి.

10 సంవత్సరములకు పూర్వము గాలిమూలమున కలరా, వ్యాపించునను నమ్మకము హెచ్చుగ

నుండెను. కలరావలన గాలి మయల పడినదని తలచి, అట్టిగాలిని శుద్ధిచేయునిమిత్తమై, సర్కారువారు కలరా రోజులలో వీథులలో తారునుకాల్చి పొగ వేయుచుండెడివారు ; ఇప్పుడది యనవసరమని విడిచివేసిరి. ఒకవేళ వీథులలోనిగాలి మయిలపడినను దానిని వాయుదేవుడే చక్కనిగాలి నంపించి శుద్దిచేయవలెనుగాని, మనము వేయుతారు పొగలచే శుద్ధికానేరదని నాకు తోచుచున్నది. కాని ఇండ్లలోని గాలి కలరాచే మయిలపడినయెడల గంధకము, తారు, హారతికర్పూరము, గుగ్గిలము, మొదలగునవి కాల్చి వానిపొగను ఇంటినిండ వ్యాపింపజేశి మయిలగాలిని శుద్ధిచేయవచ్చును. ఇందుకు రెండు అభ్యంతరములుగలవు.

ఇండ్లలోగంధకము మొదలగునవి పొగవేయుట.

1. ఈపొగను ఇంటినిండ వ్యాపింప జేయవలెనని నన సందులులేకుండ తలుపులు మొదలగువానిని చక్కగ మూసివేయవలెను, అట్లుమూసినను మన దేశమందలి పెంకుటిండ్లయొక్కయు తాటాకు ఇండ్లయొక్కయు పైకప్పులయందుండు సందుల గుండ ఈపొగదూరిపోవును. కావున ఇట్టి పొగమూలమున గాలిని శుద్ధిచేయుటకు మన ఇండ్లంతగా తగియుండలేదు.

2. సూక్ష్మజీవులను చంపుటకుశక్తిగల యీపొగ, మన ఆరోగ్యమునకుగూడ అపాయకరముగానుండ వచ్చును. కావున ఇట్టి పొగను ఇంటినిండ వ్యాపింప జేయునప్పుడు, ఎవ్వరును ఇంటిలో నుండకూడదు. పిమ్మట తగినంత కాలమువరకు, తలుపులు మొదలగునవి తెరచిపెట్టి, పొగ అంతయును ఇంటిలోనుండి పోయినతరువాత, మన మాఇంటిలోనికి బోవలెను. లేనిచో అపాయము కలుగవచ్చును.

గాలిని మైల పడకుండ చేయు టెట్లు.

గాలిని మయిలపడకుండ చేయుటకీ క్రిందిఅంశములు మిక్కిలి ముఖ్యమైనవి.

1. జనసమ్మర్ధము లేకుండుటకు గాను ఇండ్లను దూరదూరముగా కట్టుకొని, ఇంటింటికిని మధ్యమున తగినంత ఖాళీస్తలమును విడిచిపెట్టుకొనుట.

2. ఊరియందు నివశించు పశువులు మొదలగు జంతువులకు విగివిగైన కట్టడములను ఊరికిదూరముగా కట్టుకొనుట. అవి ఊరిలోనుండక తప్పనిచో అట్టిస్తలములను ఎప్పటికప్పుడు శుభ్రముచేసికొనుట.అట్టి కట్టడములలో గాలి చక్కగా ప్రవేశించుటకై పెద్దపెద్ద కిటికీలను పెట్టుకొనుట.

3. మురుగుదొడ్లను జలదారులును తరుచుగా శుభ్రము చేయించుకొనుట.

ఈ పైజెప్పినమూడింటివలన గాలిని మయిలిపడకుండ చేసికొనుటకు కొంతవరకు సాధ్యమగును.

మూడవ ప్రకరణము.

చికిత్స.

చలిజ్వరమునకు క్వొయినామందు లసయి బిల బద్ధమునకు ఆముదముమందు అనియు నిర్ధారణగా చెప్పినట్లు కలరావ్యాధికి ఫలానా ఔషధముతగినమందు అని నిశ్చయముగా చెప్పుటకు వీలులేదు. ఏయేమందులు కలరాసూక్ష్మజీవులను తప్పకచంపగలవో ఆమందులు కలరావ్యాధికి తగినమందులని చెప్పనగును. మనశరీరములో ప్రవేసించిన కలరా సూక్ష్మజీవుల నిట్లుచంపి వ్యాధిని కుదుర్చు మందులెవ్వియు ప్రస్తుతముమనకునిశ్చయము గా తెలియవు.

ఫలానాఔషధము కలరావ్యాధికినిశ్చయమైనమందుఅని చెప్పుటకువీలులేదు

కాని ఈ సూక్ష్మజీవుల వలన పుట్టువిషములు మనశరీరమునందు వ్యాపించి మనకు హానికలుగచేయుచున్న సమయములో అట్టివిషములకు విరుగుడుగానుపయోగించుమందు లెవ్వియయినను మనకు తెలిశినచో అట్టివాని నుపయోగించి మనపేగులలో నీసూక్ష్మజీవులున్నను వానిని మనము లెక్కచేయక

యుండవచ్చును. అట్టివిరుగుడు మందులుకూడ ఇంతవరకు మనకెవ్వియును నిర్ధారణగా తెలియవు.

టీకాలువేయుట.

మశూచికమునకు విరుగుడుగా నుపయోగించు నుద్దేశ్యముతో టీకాలు వేయుచున్నారు. ఈ టీకాలువేయుటకు ఉపయోగించురసము మశూచికపు సూక్ష్మజీవుల విషములనుండి పుట్టినది. టీకాలువేయుటవలన ఈవిషము మనశరీరములో కొద్దికొద్దిగా ప్రవేశపెట్టబడి అట్టి విషమునకు మనశరీరము క్రమక్రమముగా నలవాటుపడును. " తినగతినగ వేము తియ్యగుండు"; అలవాటుపడిన మీదట ఎట్టివిషమైనను సామాన్యముగా మనకు హానికలుగచేయదు. టీకాలమూలమున మశూచికపువిషమున కలవాటుపడిన వారి శరీరమునందు, మశూచికపు సూక్ష్మజీవులు ప్రవేశించినను, వారిశరీరములో వానితీవ్రము తగ్గిపోయి మశూచికము అంతగా వచ్చుటలేదు.

ఈప్రకారము కలరా సూక్ష్మజీవులకుకూడ విరుగుడులను తయారుచేయుటకు అనేకవైద్యులు ప్రయత్నించిరి. ఇప్పుడును ప్రయత్నించుచున్నారుగాని ఇంతవరకెవ్వరును పూర్ణముగా జయమునొందలేదు.

ఈవ్యాధికి ఫలానా ఔషధము నిశ్చయమైన మందు అని మనకు తెలియదుగావున వ్యాధియొక్క గుణములను చక్కగ గమనించుచు ఆయాగుణములకు తగిన చికిత్సను ఎప్పటి కప్పుడుచేయుటయే వైద్యునియొక్క పనియైయున్నది. కావున కలరావ్యాధియొక్క గుణములను ముందుగ తెలిసికొనవలెను.

కలరావ్యాధియొక్క గుణములు.

కలరావ్యాధియొక్కగుణములు.

సూక్ష్మజీవులు కడుపులో ప్రవేశించినదిమొదలు వ్యాధిగుణములు కనిపట్టేవరకు ఎన్నిదినములు పట్టునో నిశ్చయముగా జెప్పుటకు వీలులేదు. రెండు దినములుమొదలు అయిదుదినములలోగా బహుశః వ్యాధిపరిణమించును. అయినను అక్కడక్కడ దీని పరిణామకాలము రెండు రోజులకంటె తక్కువగ నుండుటయు అయిదు రోజులకుమించి రెండు వారములవరకు వ్యాధి పరిణమింపకుండుటయు గూడ అరుదుగ గలదు.

కలరాయొక్క గుణములు కొందరి రోగులలో నొకవిధముగను, మరికొందరియందు వేరొకవిధముగను ఉండవచ్చును. అనగా కొందరికది మిక్కిలి యకస్మాత్తుగ తనచిహ్నముల జూపును. మరికొంద

రికీవ్యాధి సోకిన తరువాత మున్ముందుగా రెండు మూడు దినములవరకు నీరసము, ఏదోయొక విధమున జబ్బుగానున్నట్లుతోచుట, తలతిరుగుట, చెవులలోధ్వనులు, బొడ్డుపైభాగమున కడుపులో నొప్పి మొదలగు నీచిహ్నములతో ప్రారంభించును. ఒకానొకప్పుడు సామాన్యపు అజీర్తి విరేచనములతో ప్రారంభింపవచ్చును. ఇట్టిచిహ్నములనుబట్టి కలరావ్యాధియొక్క కాలమును మూడుదశలుగ విభజింపవచ్చును.

1. ఆరంభదశ.
2. వాతపుదశ.
3. ఉష్ణదశ.

ఆరంభదశ.

1. ఆరంభదశ:—ఈదశలో పైనిజెప్పిన ప్రకారము అకస్మాత్తుగగాని, కొన్ని ఇతర చిహ్నములతో కూడిగాని విరేచనములు ప్రారంభించును. సామాన్యముగా కడుపులోనొప్పి, విరేచనము పల్చగనుండుట, ఒక్కొక్కప్పుడు వాంతులు, తలనొప్పి, విచారకరముగానుండుట, ఇవి మొదట ఒకటి రెండు రోజులవరకు నుండును.

వాతపుదశ; విరేచనములు.

2. వాతపుదశ:—ఈదశయందు భయంకరములైన విరేచనములు ముఖ్యమైన గుణము. ఆరంభ

దశలో విరేచనములు కొద్దిగనున్న యెడల అవి యిప్పుడు హెచ్చగును. లేనియెడల ఇప్పుడు ప్రారంభించును. విరేచనముయొక్క మామూలురంగు నశించిపోయి, అది గంజినీళ్లవలె మిక్కిలి పలుచగను, తెల్లగను ఉండును. ఈవిరేచనములు చప్పగగాని, కొంచెము ఉప్పగగాని ఉండునని వ్రాసియున్నారు. ఇందు కొన్ని లవణములును, శ్వేతధాతువు (Albumin)ను ఉండును. కడుగువలె మిక్కిలి తేలికగానుండు నీవిరేచనములను నిలవయుంచి పరీక్షించినయెడల దీని అడుగునకు సన్నని ఇసుకవలె నుండునట్లు కనబడెడు కొంచెము కంమావర్ణముగల విరుగుడు చేరుచుండును. ఈ విరుగుడునందు రక్తమునందలి తెల్లకణములును, కందిమెరుపెక్కిన పేగులయందలి పైపొరలముక్కలును, అనేకములైన సూక్ష్మజీవులును, కన్పట్టును. ఒకానొకప్పుడు పేగులు పుండుపడి వానినుండి స్రవించెడు నెత్తురుతో కలియుటచేత విరేచనము కొంచెము ఎరుపెక్కియుండినను యుండవచ్చును. విరేచనములు మిక్కిలి పలుచగనుండి కడవలతో దిమ్మరించినట్లును, చిమ్మిటిగొట్టములతో చిమ్మినట్లును, ఉండును. విరేచనములగు నప్పుడు కడుపులో బొళబొళ మనియు

గురు గురు మనియు ధ్వనులుగలిగి యుండును. సామాన్యముగా కడుపు బిగబట్టినట్లునొప్పులుగాని పొర్లిపొర్లివచ్చు నొప్పులుగాని ఉండవు. అరుదుగనుండుటయు గలదు. సామాన్యముగా విరేచనములు ప్రారంభించినతోడనే బహునీరసముగనుండి మనిషిని పడగొట్టును. తక్షణమే కాళ్లు చేతులు చలవలు గ్రమ్మవచ్చును. ఉమ్మిచిక్కబడి దాహమధికమగును. నాలిక తెల్లబారును. కాళ్లు చేతులీడ్చుకొనిపోవును.

వాంతులు. విరేచనములు ప్రారంభించిన ఒకటి రెండుగంటలలోగా వాంతులు ప్రారంభమై ఒకవాంతిమీద మరియొకటి తరుముకొనివచ్చినట్లుగా నగును. వాంతిలో మొదట అరగిఅరగని అన్నము వెలువడును. పిమ్మట విరిగిన పాలలోని నీళ్లవలె నుండును. తరువాత విరేచనముయొక్క కడుగువంటిరంగే వాంతులకును గలుగును. వాంతిఅగుటకుపూర్వము సాధారణముగా నధికమైన వికారముండదు. వాంతిఅగుటకును మిక్కిలికష్టపెట్టదు. ఊరకే దిమ్మరించున

ఈడ్పులు కొంకర్లు. ట్లుగా పెద్దపెద్ద వాంతులు మడుగులు గట్టినట్లగును. వీనితోపాటునిస్సత్తువ అధికమై కాళ్లుచేతులలో ఈడ్పులుహెచ్చి కొంకర్లుబోవును. కండలన్ని

యు కొయ్యలవలె నిగుడుకొనును. రోగియిట్టి దశలో గిజగిజ తన్నుకొనుచు ఇటునటు దొర్లాడును. చేతులను ఈవైపునుండి ఆవైపునకును ఆవైపునుండి ఈవైపునకును. విసిరికొట్టుచు బహు ఆయాసముతో మిక్కిలి విసుగుతో అతి దాహముతో ఎదురు రొమ్ము మంటతో కాళ్ల ఈడ్పులతో నలిగిపోవును. అంతట కాళ్లుచేతులు, చలువలుగమ్మి రోగిమూర్ఛిల్లినట్లు పడిపోవచ్చును.

శరీరములోనినీరుహరించిపోవును.

విరేచనములు మూలమునను, వాంతులుమూలమునను, శరీరమునందలి నీరంతయు వెడలిపోవుటచేత ముఖము మొదలగు మెత్తనిభాగములన్నియు వాడిముడతలు పడును. చెక్కిళ్లుదించుకొని పోవును. ముక్కుసన్నగించి వడలినట్లుండును. కండ్లు గుంటలపట్టును. వ్రేళ్లు చాకలవాని వ్రేళ్లవలె నీళ్లలోనానినట్లు ముడుచుకొని పోవును. శరీరము కాంతివిహీనమై నలుపారి చల్లని చెమటతోకప్పియుండును. గొంతుక బొంగురుపోవును. మూత్రము హరించిపోవును.

ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసముల వేగమధిక మగును. ఊపిరివిడుచుటకు అతి ఆయాసముగ నుండును. ఊపిరిగాలి మిక్కిలి చల్లబడును. క్రమముగా గొం

గొంతుకబొంగురుపోవును; నాడిసన్నగించును.

తుక యొక్క బొంగురు హెచ్చి, రహస్యపుమాటలవలెదిగును. నాడిసన్నగించి నీరసముగ, అతివేగముగ, పరుగెత్తుచుండును. పిమ్మట కొంతకాలము వరకు నాడివచ్చుచు పోవుచుండును. మినుకుమినుకు మనుచు కనుపట్టుచు తుదకు బొత్తిగ నగుపడకుండ నుండవచ్చును. శరీరవేడిమి వేగముగననేకడిగ్రీలుతగ్గిపోవును. 93 లేక 94 డిగ్రీలవరకునుపడిపోవచ్చును. చంకలోనున్న వేడిమితంటె నోటిలోని వేడిమి ఇంకను నాలుగైదు డిగ్రీలు తక్కువగ నుండుటయు గలదు ఇట్టి సమయములయందుకూడ ఆసనమునందలివేడిమియు, శరీరములోపలనుండెడు ఇతరఅవయవముల వేడిమియు క్రమక్రమముగ నధికమై సామాన్యముగ 101 మొదలు 105 డిగ్రీలవరకు హెచ్చును.

శరీరవేడిమితగ్గును.

ష రా:—సామాన్యముగా మానవశరీరముల వేడిమి ఫారన్‌హీటు థర్మామీటరు * అనుగాజుకొలతపుల్లతో పరీక్షించిచూచిన 98½ డిగ్రీలుండును. ఈకొలతపుల్లకుమనశరీర వేడిమిచక్కగఅంటుటకై కొన్ని నిమిషములు ఆపుల్లను చంకలోగాని, నోటి

* దీనిని తెలుగులో ఉష్ణతామాపకణము అందురు. దీని నిర్మాణమునగూర్చి పదార్థ విజ్ఞానశాస్త్రమునందు వ పుటల చూడుము.

లో నాలుకక్రిందగాని ఉంచి పరీక్షించుదురు. చంకలో వేడిమికంటె సామాన్యముగా నోటివేడిమియు, ఆసనవేడిమియు, ఒకడిగ్రీకి మించకుండ అధికముగ నుండును; అనగా 99 లేక 99½ డిగ్రీలుండును.

మూత్రము హరించును.

ఈ వాతపుదశలో కొంతసేపటికి విరేచనములు కట్టునుగాని వాంతులెప్పటివలెనేయుండును. మూత్రము క్రమక్రమముగ తగ్గి తుదకు మొదలంటహరించిపోవును. ఈదశయందు రోగి మిక్కిలి విసుగుదలగలిగి యుండి మాట్లాడుట కిష్టములేనివాడై నను మనో నిర్మలత్వము సామాన్యముగ చెడియుండదు. ఈదశ కలరా గుణములు ప్రారంభించినతరువాత అయిదారు గంటలలోగా కనబడి పన్నెండు గంటలు మొదలు ఇరువదినాలుగు గంటలవరకును విడవక యుండవచ్చును. సామాన్యముగా ఈ దశనుండి తెప్పరిల్లకయే క్రమముగా స్పృహదప్పి యొకానొకప్పుడు సంధించి పరాకు మాటలలోదింపి రోగిమృతినొందుట గలదు. ఒకానొకప్పుడు అరంభదశలేకయే వ్యాధి ప్రారంభించుటలోనే వాతపుదశ ప్రారంభించి విరేచనములు కాకమునుపే ఒడలు చలువలు గ్రమ్మి క్రుంగిపోవుటయుగలదు

మనోనిర్మలత్వము.

ఉష్ణదశ;జ్వరము.

౫. ఉష్ణదశ—వాతపుదశలో దిగిన తరువాత పదిపన్నెండు గంటలలో రోగి మృతినొందనియెడల క్రమముగా వాంతులు విరేచనములును, సంఖ్యయందును, పరిమాణమునందును తగ్గును. చేతియందు నాడి తిరిగి యాడుటకు ప్రారంభించును. శరీరమునందుండు వేడిమి కొద్దిగ వెలుపలకు స్ఫురించును. ఈచిహ్నము చూచిన తోడనే మనము రోగినిగూర్చి ధైర్యము బూనవచ్చును. ఇట్టిరోగులయందు ఇంతకు పూర్వము హరించిన మూత్రము కొన్ని గంటలకు తిరిగి స్రవించి రోగిని అపాయమునుండి తప్పించును. ఇట్టివారలు కొద్దిరోజులలోనే శరీరబలమును తిరిగి సంపాదించుకొందురు.

ఇట్లుగాక ఒకానొకప్పుడు శరీరము వెచ్చబడి, నాడి స్ఫుటపడి, ముఖవైఖరి బాగుపడి, విసుగుదలమాని, మూత్రము స్రవించి, విరేచనములు హరించి, జీర్ణరసము లుద్భవించునట్టి సమయములో ఉష్ణము మరింత అధికమై జ్వరము అంకురించును. కొద్దిజ్వరమైన యెడల కొన్ని ఘడియలలోనే దిగిపోవును. లేచిచో సామాన్యముగా నాలుగైదు రోజులును, అరుదుగ పదిహేనురోజులవరకును ఈజ్వరము బాధింపవచ్చును. ఇప్పుడువి

రేచనములు కొంచెము పసరెక్కిచెడువాసనగనుండును. మూత్రము రెండురోజులుమొదలు ఆరురోజులవరకు ఒక్కొక్కప్పుడు రాకయుండును. మొదటనది వచ్చునప్పుడు కొద్దిగను, ఎర్రగను, మలినముగను శ్వేతధాతువుగలదిగను ఉండును. క్రమముగ నధికమై తెల్లనైన దగును. మొదట మూత్రమునందు యూరియా, యూరికామ్లము, లవణాదులు మిక్కిలి తక్కువగ నున్నను క్రమముగ కొన్నిరోజుల వరకును ఇవిమూత్రమునందు మామూలుకంటె నెక్కువగనుండవచ్చును.

చికిత్స. ఇంతవరకు కలరావ్యాధియొక్క గుణములనెరిగి యున్నాము. ఇట్టివ్యాధికి చికిత్సచేయుటలో గమనింపవలసిన అంశములను సంగ్రహముగ వ్రాసెదము.

ఆయుర్వేదమార్తాండపండిత డి. గోపాలాచార్యులవారిచ్చిన ప్రయోగములను కొన్నిటిని అక్కడక్కడ తగురీతిని వివరించియున్నాను. ఆప్రయోగములును ఉపయుక్తమైనవగుటచే వానినికూడ సమయానుకూలముగా ఉపయోగించుకొనవచ్చును. నేనువ్రాసిన ప్రయోగములును, వారిప్రయోగములును ఒకటికొకటివిరోధములుగా పనిచేయునని తలంపవలదు. ఒకటికొకటి సహాయకారులుగానుం

డునట్లు యోచించివ్రాయబడినవి. వారిమందులను చక్కగ తయారుచేసి కొనలేనివారలు, వారిపేర చెన్నపట్టణమునకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవలెను.

కారణమును బట్టి చికిత్స. I. వ్యాధియొక్క కారణమును బట్టిచూడగా కలరా సూక్ష్మజీవులు పేగులలో నున్నప్పుడు వానినిచంపుటకు ప్రయత్నించుట ముఖ్యమైనపనిగా తోచును.

గుణములను బట్టి చికిత్స. II. వ్యాధియొక్క గుణములను బట్టిచూడగా ఈక్రిందవ్రాయబడిన 8 విషయములు ముఖ్యమైనవిగా తోచును.

1. విరేచనములను ఆపుట.
2. వాంతికట్టించుట.
3. శరీరముయొక్క వేడిమి తగ్గి పోకుండ కాపాడుట.
4. విరేచనములమూలమున శరీరమునందలి నీరంతయుపోవుటచే శరీరమునందలి నెత్తురు చిక్కబడును. అట్లుచిక్కబడిననెత్తుటిని పలుచనచేయుటకును, తగ్గిపోయిన నెత్తుటిని తిరిగిపూర్తి చేయుటకును ప్రయత్నించుట.
5. నీరసించిననాడికి బలమునిచ్చుట.

6. కాళ్లుచేతులు కొంకరులుపోకుండను ఈడ్చుకొనిపోకుండను చేసి రోగియొక్క బాధను నివారణచేయుట.

7. హరించిపోయినమూత్రమును తిరిగి స్రవింపజేయుట.

8. పథ్యము.

I. సూక్ష్మజీవులను నశింపుచేయుట.

ఇందునిమిత్తమై శాలాలు (Salol) 5 మొదలు 15 గ్రెయినులు, లేక క్వాయికాలుకార్బనేటు 3 మొదలు 10 గ్రెయినులులేకహారతికర్పూరం 2 మొదలు5 గ్రెయినులు మొదలగునవి కొందరిచ్చెదరు.

సూక్ష్మజీవులను నశింపుచేయుటకై చేయు చికిత్స.

మరికొందరు ప్రథమదశయందు వచ్చినరోగికి జాడించి ఒకటిరెండు విరేచనములగునట్లు ఒకపలం ఆముదముగాని అరపలంమొదలు ఒకపలమువరకు మగ్నగంధకితము (Magnesium Sulphate) అను ఉప్పును గ్రుక్కెడు నీళ్లతోచేర్చిదానినిగాని మొట్టమొదటనిచ్చి విరేచనమైన తరువాత రసభస్మము (Calomel) గ్రెయినులో 6వ-వంతుచొప్పున గంటగంటకు ఇచ్చుచు వచ్చెదరు.

కొందరీ రసభస్మమునే మొదట 5 గ్రెయినుల మోతాదులరెంటి నిచ్చి తరువాత 3 గ్రెయినుల

మోతాదులను 6 గంటల కొకటి చొప్పున ఇచ్చుట మంచిదని వ్రాయుచున్నారు.

కాని రసభస్మము హెచ్చు మోతాదులుగా నుపయోగించుటవలన ప్రయోజనమంతగా కానరాదు. సూక్ష్మజీవులను చంపుటకు మాత్రమే ఉద్దేశించి ఇయ్యబడినయెడల గంట గంటకుగ్రెయినులో 6వ వంతు మోతాదుల చొప్పున ఇచ్చుటయే మంచిది. ఈవ్యాధియొక్క ప్రథమ దశలో ననేకసారులు నేనుదీనిని మిక్కిలి యుపయుక్తముగకనుగొంటిని.

వేడిగనుండు వగరు పదార్థములను 2 గంటల కొకసారి పేగులలోనికి ఆసన మార్గమున పిచికారీ చేసినమంచిది. సలసలకాగి చల్లారిన నీళ్లలోవేయింటికి 5 పాళ్లు టానిక్ ఆసిడ్డును, నల్లమందు అరఖు 5 పాళ్లును, తుమ్మజిగురు 30 పాళ్లునుచేర్చి కలిపి ఆద్రావకమును గోరువెచ్చగా నుండునట్లుగా మెల్లమెల్లగా పేగులలోనికి ఆసనమార్గమున నెక్కింపవలెను. ఈ టానిక్ ఆసిడ్డు కలరా సూక్ష్మజీవులకు బలవద్విరోధియగుటచే వానినక్కడ నశింపుచేయుననియు అందుచే ఈప్రయోగము మిక్కిలిఉపయోగకరమనియు ఒకరు వ్రాయుచున్నారు.

పయిన జెప్పిన మందులన్నియు సూక్ష్మజీవులను నశింపుజేయు నుద్దేశముతో వాడబడుచున్నవి.

II. ఇక నీ వ్యాధియొక్క గుణములనుబట్టి చేయవలసిన చికిత్సను ఆలోచింతము.

1. విరేచనములను ఆపుట.

(Margin note: విరేచనములను ఆపుటకు చికిత్స.)

ఇందు కొరకు సామాన్యముగా లెడ్ అసిటేటు 20 పాళ్లును నల్లమందు 1 పాలును హారతి కర్పూరం 10 పాళ్లునువేసి ఒక్కొకమాత్ర 3 గ్రైనుల చొప్పున మాత్రలుకట్టి అరగంటకొక మాత్ర విరేచనములు కట్టువరకు ఇచ్చెదరు. మరికొందరు

డైల్యూటు ఆరోమేటిక్ సల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్డు. } 10 చుక్కలు

నల్లమందు ద్రావకం 10 చుక్కలు

గ్రుక్కెడు నీళ్లతోచేర్చి 3 గంటల కొకసారి ఇచ్చెదరు. ఇతరులు

కాంఫర్ డైన్ 10 చుక్కలు

* డైల్యూటుసల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్డు 15 చుక్కలు

గుక్కెడు నీళ్లతో 3 లేక 4 గంటల కొకసారి ఇచ్చెదరు.

ఈ మందులు కొంతవర కుపయోగమే కాని వీనికంటె ఈక్రింద వ్రాయబోవు మందు కలరా

* అనగా సల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్డు-1 పాలు. వాననీరు-11 పాళ్లు.

యొక్క ప్రారంభ స్థితిలోని విరేచనములకు మిక్కిలి యుపయుక్తమని నేనుచెప్పగలను.

ఆరోమేటిక్ సల్ఫ్యూరిక్కు ఆసిడ్ డైల్యూటు } 20 చుక్కలు

కవిరిద్రావకం(Tincture Catechu) 60 చుక్కలు

ఓమ ద్రావకములేకసోపువిత్తుల ద్రావకము (Spirits Anethi) } 15చుక్కలు

నల్లమందుద్రావకము(Tincture Opii)10చుక్కలు

స్పిరిట్సు ఈథర్ (Spirits Aether) 15 చుక్కలు

మొత్తము 120 చుక్కలు.

ఈ మందుయొక్క మోతాదు పెద్దవాండ్రకు 60 మొదలు 120 చుక్కలు. ఒక మోతాదును 3 గంటల కొకసారిగాని, విరేచనములు హెచ్చుగ నుండని యెడల ఒక్కొక విరేచనమునకు ఒక్కొక మోతాదు చొప్పునగాని ఇయ్యవలెను.

ఆడవాండ్రకు అరమోతాదులతో ప్రారంభింపవలెను. 12 సంవత్సరములలోపు వయస్సుగలపిల్లలకు సంవత్సరము వయస్సునకు 5 చుక్కలుచొప్పున ఈయవలెను. సంవత్సరములోపు పిల్లలకు నెల వయస్సునకు అరచుక్క చొప్పున ఇయ్యవచ్చును. అయినను పిల్లల కిచ్చునప్పుడు జాగ్రతగా చూచు

చుండవలెను. ఈమందును ఎల్లప్పుడును ఒక్కొక మోతాదు ఒక అవున్సు అనగా గ్రుక్కెడు నీళ్ల తోచేర్చి ఇయ్యవలెను. కొంచెము నీళ్లు ఎక్కువ చేర్చినను జబ్బులేదు. ఈ మందును సాధారణము గా కలరా విరేచనములకేగాక ఇతర విరేచనము లకుగూడ వైద్యుడు తన అనుభవము కొలదిని ఉపయోగించుకొనవచ్చును.

ఇది సాధారణముగా ప్రతి ఇంగ్లీషు మందుల అంగడిలోను ఆసుపత్రిలోను దొరకును. లేదా నాపేరవ్రాసెడు వారలకు నేను పంపించెదను. ఒకమొతాదునకు సాధారణముగా ఒక అణా ఖరీదు ఈయవచ్చును.

మొదటి దశలో పైచెప్పిన మందులన్నియు కొంతవరకుపయోగకరముగానుండవచ్చును. కాని కొందరకొలది ఆమందు కాదని ఇదిఅదికాదని యిం కొకటి లెక్కలేకుండ నియ్యకూడదు. అనవసరమైన మందులను మితిలేకుండ నిచ్చినయెడల అవి రోగికి హానికలుగచేయవచ్చును. ఏలయన, కడుపులో అట్టి సమయమున ఏది పడినను వాంతిబాధ అధికమగు ను. ఒకవేళ అది ఇమిడినను శరీరమునందలి రక్త

ప్రవాహము అప్పుడు మిక్కిలి మందమై యుండుట చేత ఆమందులు జీర్ణము కానేరవు.

విరేచనము లధికముగా నుండక కడుపునొప్పి మిక్కిలి అధికముగా నున్న యెడల నల్లమందు కొంతవర కుపయుక్తము. దానినిగూడ పైజెప్పిన కారణములచేత నోటిమార్గమున నిచ్చుటకంటె నేర్చినవైద్యుడు నెత్తురులోనికి తగిన గాజుపిచికా రీతోపిచికారీచేయుట యుక్తము.

ఆయుర్వేదీయచికిత్స. విరేచనములను నిలుపుటకై గోపాలాచార్యుల వారు ఈ క్రిందప్రయోగములను వ్రాసియున్నారు.

౧. "శుద్ధిచేసిన ఇంగిలీకము.
నల్లమందు.
తుంగముస్తలచూర్ణము.
కొడిశపాలవిత్తులచూర్ణము.
జాజికాయచూర్ణము.
హారతికర్పూరము.

వీనినన్నింటినిసమభాగములుగ గ్రహించి ఖల్వ ములోవేసి చక్కగనీళ్లతో మెత్తగమాత్రలగువర కు నూరి పెసలవలె మాత్రలుచేసి నీడను యెండిం చి సీసాయందు జాగ్రతచేయవలెను. విరేచనము లు అధికమగుచుండెనేని, రెండేసి గంటలకు రెం

డుమాత్రలు చొప్పున విరేచనములు నిలుచువరకును ఇయ్యవలెను. ఈ ఔషధమునకే భైషజ్యరత్నావళియను ఆయుర్వేదీయ గ్రంథమందు " కర్పూర రసము " అని పేరుపెట్టఁబడినది.

౨. తుంగముస్తలచూర్ణము.
కొడిశపాలవిత్తులచూర్ణము.
మిరియాలచూర్ణము.
ఎండుమిరపకాయలచూర్ణము.
హారతికర్పూరము.
నల్లమందు.

వీనిని సమభాగములుగ గ్రహించి ఖల్వములో ఉంచి నీళ్లతో మాత్రయగువరకు మెత్తగమర్దనచేసి కందిగింజవలె మాత్రలుచేసి సీసాలోవేసి జాగ్రతగానుంచవలెను. పైనివ్రాసిన ప్రకారమువీనిని ఉపయోగింపవలెను. ఈ మాత్రలనే మా ఆయుర్వేద వైద్యశాలయందు 'ఘనసారవటి' యనివాడెదము.

ఒకతులము ఎండుమిరపకాయగింజలను మూకుటిలోవేసి దోరమాడ్చి అందుపావుశేరు నీళ్లువేసి కొంచెముసేపుంచి యానీటితో నాగింజలను బాగుగకలిపి వడగట్టుకొనిమంచిపాత్రయందు భద్రముచేయవలెను.

విరేచనములు ఆరంభమైనతోడనే ఒక్కొక గంటకు గ్రుక్కెడుకషాయమును త్రాగవలెను. ఈ కషాయమును ఉపయోగించెడి యాచారము ప్రతి పల్లెయందును అందరికిని విదితమయియున్నది. ఈ కషాయమునే పైనిజెప్పిన రెండురకములమాత్రలకు అనుపానముగ కొంచెముపంచదారతో కలిపిఇయ్యవచ్చును.

౩. శుద్ధరసకర్పూరము.
శుద్ధరససిందూరము.
శుద్ధఇంగిలీకము.
శుద్ధిచేసినవత్సనాభి.
పావుదారు.
గోరోజనము.
మిరియాలు.
కస్తూరి.
జున్ను (లేకఆడిపచ్చికాస).
నల్లమందు.

ఈవస్తువులనుసమభాగములుగగ్రహించి, కస్తూరినల్లమందుగాక, మిగిలినఅన్నివస్తువులను ఖల్వములోవేశి చనుబాలతో మెత్తగానూరి బిళ్లగాచేసి ఆబిళ్లను, లేతరావి ఆకుమడతలోఉంచి పైనదార

ముత్తోకట్టి పిడకలనిప్పులో ఉడుకుసంతవరకు ఉం
చవలెను. అటుపిమ్మట కుమ్మిలోనుండితీసి పైనిఆ
కులను విప్పివేసి లోపలబిళ్లనుతీసికొని తిరుగఖల్వ
ములోనుంచి చనుబాలతో బాగుగారెండుమూడు
గంటలు నూరి తిరిగిబిళ్లచేసి పై ప్రకారమురావి
ఆకులమడతలోఉంచి ఉడుకునట్లు పుటమువేయవలె
ను. ఈరీతిని ఏడుసార్లునూరుచు పుటమువేయవలె
ను. ఎనిమిదవతడవ,కస్తూరినినల్లమందునుచేర్చి,బా
గుగా మూడుజాములు చనుబాలతోనూరి, కంది
గింజిలవలె మాత్రలుచేసి నీడనుయెండించి సీసాలో
భద్రపరచవలెను. విరేచనములుఅధికమై నాడి బల
హీనమై సర్వశరీరము బలములేకయుండి, మూత్ర
మువెడలక నిశ్చేష్టితులైయుండెడి, రోగులుకూడ
వేలకొలది ఆసన్నమృత్యువునుండి తప్పించుకొనియు
న్నారు. ఇయ్యది మాసత్తపూరుషములనుండి య
నుభవసిద్ధమగు ఔషధరాజము. ఇయ్యది ఏస్థితిలో
నుండు కలరానైనను బోగొట్టుటయేగాక బాలింత
లకుగలుగుగ్రహణి, అతిసారములు, ఇతరులకుంగల
చిరకాలాతిసారములు గ్రహణి రోగములను కూడ
మాన్పును. కలరా రోగులకుమాత్రము పైన చెప్ప
బడిన మాత్రలను ఉపయోగపరచినట్లే ఈ మా

త్రలనుకూడ వయోధర్మములననుసరించి ఉపయో
గింపవలెను. ఇతర అతిసారగ్రహణి రోగులకు,
రోజుకు ౩ సార్లుగాని లేక వ్యాధితొందరను అను
సరించిగాని బుద్ధిమంతులగు వైద్యులు ఉపయో
గపరచవలెను. ఈ మాత్రలనే మా వైద్యశాల
యందు“కస్తూరిగ్రహణిమాత్రలు”అనివాడెదము.

౮. మరియుకొందరు దేశీయవైద్యులు భాండవక
రూర్పము (రసభస్మములేక ఇంగిలీక భాండవము)
అనుదానిని వారికిత్తోచినట్లుకలరారోగులకుపయో
గించెదరు. ఇయ్యది కలరా రోగులకు మంచిదైన
ను ఉపయోగించెడివారలు, కొంచెము జ్ఞానముగ
లిగి, కలరాయొక్క ప్రారంభదశయందు, రోగియొక్క
స్థితిని చక్కగ పర్యాలోచనచేసి తగుమోతాదు
అనగా నాలుగు మొదలు ఎనిమిది గురిగింజలమొ
త్తువరకును దీసికొని దానిని చక్కని మాటుత్తోశి
ఒక గురిగింజప్రమాణముగల మాత్రలుగాచేసి, ప్ర
తియొకగంటకు ఒకటిగాని రెండుగాని మాత్రలు,
వ్యాధిబలమును చూచుకొని ఉపయోగించిన మి
క్కిలి మేలుచేయును. క్రూర స్వభావముగల దీనిని
కుశలులగు వైద్యులు రోగిదశను నిరీక్షించి ఉప
యోగించుట ఉచితముగాని సామాన్యులు దీనికై

సాహసించుట అతిఘోరముగా పరిణమించును. మోతాదునుకూడ 4 గురిగింజలు మొదలు 8 గురిగింజలకంటె అధికముగా నుపయోగింప కూడదని నామతము. ''

2. వాంతికట్టించుట.

వాంతికట్టించుటకుచికిత్స.

మంచుగడ్డముక్కలు చప్పరించుట కిచ్చుటచేత నుమిక్కిలిశీతలోదకములను కొంచెముకొంచెముగా నిచ్చుటచేతను వాంతి కొంతవరకు కట్టవచ్చును. కానికాగిచల్లారిగోరు వెచ్చగానున్న నీళ్లలో శేరు నీళ్లకు తులము ఆవాలపిండిచొప్పున వేసి కలిపిఅప్పుడప్పుడిచ్చుటవలన కొంచెము సేపటిలో వాంతికట్టునని ఒకరు వ్రాయుచున్నారు. మరియొకరు రసభస్మమును పెద్దపెద్ద మోతాదులనో అనగా 15 లేక 20 గ్రెయినులవరకు ఇచ్చుట వలన వాంతి తగ్గునని వ్రాసియున్నారు. తక్కిన ప్రయోగములన్నియు ఉపయోగింపని యెడల దీనినిచ్చి చూడవచ్చును. కానినీళ్లతోచేర్చి మెత్తగనూరిన ఆవపిండి పట్టు బొడ్డుమొదలు ఎదురొమ్ము వరకువేసి 40 నిమిషములు మొదలు ఒక గంటవరకు ఉంచుటవలన వాంతి అణగి రోగికి ఉష్ణమునుగూడ నిచ్చును. ఇది మిక్కిలి ఉపయోగకరము. దాహమధికముగ

నున్న చోమంచుగడ్డముక్కల నియ్యవచ్చును. శేరునీటికి తులముచొప్పున జీలకఱ్ఱ వేసికాచి చల్లారిననీటిని కొంచెము కొంచెముగ దాహమున కిచ్చుటచే ఉపయోగింపవచ్చును. వీనిచే వాంతికట్టనియెడల కొకెయినును గ్రెయినులో నాల్గవ వంతు ఇచ్చి చూడవచ్చును. క్రియసోటు, హైడ్రోసయానిక్ ఆసిడ్ డైల్యూటువీనివలన అంతగా ఉపయోగము లేదు. సోడా లెమనేడు మొదలగుపొంగునీళ్లనుకొంచెము కొంచెముగా నిచ్చుటవలన వాంతి కొంతవరకు తగ్గవచ్చును.

గోపాలాచార్యులవారు ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు.

ఆయుర్వేదీయచికిత్స.

''వాంతిని నిలుపుటలో మంచుగడ్డకంటె మంచిదిలేదని నాయభిప్రాయము. ఆవపిండిని ఎదురొమ్ము నుండి బొడ్డువరకు పట్టువేయుట ఉచితము. జీలకఱ్ఱ కషాయము నియ్యవచ్చును. ఏలకులను పొట్టుతో కషాయముచేసి, జీలకఱ్ఱ కషాయమువలెనే ఈయవచ్చును. పంచదారపానకములో కొంచెము పులుసెక్కునట్లు నిమ్మకాయ రసమునుపిండి ఆపానకమును ఒక గ్రుక్కెడు చొప్పున ఇచ్చుచుండవచ్చును. లేత పఖిడిపత్తి కాయ తేనెతోగాని నిమ్మకాయ ర

సముతోగాని సానమీద నరగతీసి అప్పుడప్పుడునాలుకమీద కొంచెము కొంచెము రాయుచుండుట మంచిది. నెమలి ఈకలను, ఏలకగింజలను ఉసిరిగింజలోనిపప్పును తెల్లపట్టుగుడ్డను సమపాళ్లుగా దెచ్చి మూకుడులోవేసి చక్కగా మాడ్చి చల్లార్చి మెత్తగా నూరి శీసాలోవేశి భద్రపరుచు కొనవలెను. ఇది వాంతులకు పదేపదే తేనెతోకలిపి నాలుకకు రాయుచుండవలెను. మూడుతులముల ఓమమును మూకుడులోవేసి మాడ్చి అందు ఒక శేరు నీళ్లుపోసి కొంచెము సేపుంచి వడియకట్టి, వాంతి నిలుచువరకును ఒక్కొక గ్రుక్కెడు ఇయ్యవలెను.

పై రీతిగనే బియ్యపునూకలనుగూడ మాడ్చి నీళ్లుపోసి వడియకట్టి ఇయ్యవచ్చును. వరి పేలాలపిండిని వేడినీళ్లలో కొంచెమువేసి, తేటగా కలిపి వడగట్టి అప్పుడప్పుడు వాంతి నిలుచువరకు ఇయ్యవచ్చును. వాంతులు విశేషముగా నున్నప్పుడు పైద్రవపదార్థముల నధికముగ నుపయోగించిన, వాంతి అధికమైనను కావచ్చును. కావున వానిని కొంచెము కొంచెముగ ఇచ్చుటమంచిది. వాంతిని కట్టించు ఏవస్తువునుగాని మంచుగడ్డతో మిళితముచేసి ఇచ్చుట ఉత్తమమని నామతము. చనుబాల నిచ్చుట

గూడ ఉత్తమము. మంచి సూర్యావర్తిని గూడ వాంతిని నిలుపుటకు ఉపయోగింపవచ్చును.

ఎక్కిళ్లను ఆపుట.

ఎక్కిళ్ల నాపుటకు జిలకర్ర బెల్లము సమముగా నూరి ఉండచేసి ఉంచుకొని కొంచెము కొంచెము ఎక్కిళ్లు తగ్గువరకును ఇయ్యవలెను.

ఏలకులు.
ఆకుపత్రి.
నాగకేసరాలు.
దాచినచెక్క.

వీనిని సమముగాగ్రహించి మంచినీళ్లతో కషాయము పెట్టి వడకట్టి ఆకషాయమును అప్పుడప్పుడు ఎక్కిళ్లు తగ్గువరకును ఇయ్యవచ్చును. మరియువాంతులు తగ్గుటకై ఉపయోగించు మందులనన్నిటిని ఉపయోగింపవచ్చును. మంచినీళ్ల దరులలో గల పీతబొక్కలలోని చల్లనినీళ్లనిచ్చుటగూడ మంచిది. వెలగపండు పై బెరడును సానరాతిమీద తేనెత్రో అరగదీసి ఆగంధమును మాటి మాటికి నాలుకకు రాయుచుండవచ్చును. ”

౬. శరీరమునకు ఉష్ణముకలిగించుట.

ఉష్ణముకలిగించుటకు-చికిత్స.

కర్పూరతైలముగాని సారా మొదలగు ఇతర ద్రావకములుగాని క్లోరోఫారముగాని శరీరమంత

టను మెల్లగా మర్దనచేయవచ్చును. కాళ్లుచేతులు చలవలు క్రమ్మినప్పుడు శరీరమునకు ఉష్ణము పుట్టించు ప్రయత్నములు చేయవలెను. వెచ్చని కంబళి దుప్పట్లతో రోగిని కప్పియుంచి వేడి నీళ్లసీసాలతో శరీరమంతయు కాచవలెను. తవుడుగాని ఇటుకపొడుముగాని వెచ్చజేసి, గుడ్డసంచులలోవేసి పొత్తికడుపు మీదను ప్రక్కలయందును కాచవలెను. ప్రశస్తమయిన విస్కీగాని బ్రాందిగాని మోతాదుఒక్కంటికి అరఅవున్సు మొదలు 2 అవున్సులవరకు అరసోలెడు మంచినీళ్లతో చేర్చి ఇయ్యవలెను. కస్తూరిని 2 మొదలు 5 గురిగింజల యెత్తువరకు ఒక్కొక మోతాదు చొప్పున గంట గంటకు ఇయ్యవచ్చును.

ఉష్ణము కలిగించుటకు గోపాలాచార్యులువారి ప్రయోగములు.

''కస్తూరిని అర గురిగింజఎత్తు మొదలు ఒక గురిగింజవరకును వ్యాధిబలము ననుసరించి ప్రతి కాల గంట కొకతూరిగాని, అరగంట కొకతూరిగాని రెండు ఉద్ధరిణల చనుబాలతో కలిపి ఇయ్యవలెను. లేక బ్రాందితోగాని సారాయితోగాని కలిపి ఇచ్చుట మంచిది. చలవలు తగ్గును. నాడికి బలముకలుగును. కాళ్లకును చేతులకును శరీర మంతటకును ఆయుర్వేదీయ చికిత్స.

చలవలు తగ్గుటకు వెలిబూడిద,ఆవపిండి పసుపుపొడి,వీనిని ఒక్కొక దానినిగాని కొన్నిటినిగాని చేర్చి అందుహారతి కర్పూరమును పొడిచేసి కొంచెముచేర్చి పైన రుద్దవలెను. కర్పూరతైలమును ఉడుకులామును పైన రుద్దవచ్చును. వెల్లుల్లిపాయలను చక్కగా ఒలిచి మెత్తగా నూరి కాళ్లకుచేతులకు పూయవచ్చును. ములగచెక్క పసుపు మెత్తగా పొడిచేసి ఒంటికిరుద్దిన చలవలు తగ్గును. రోగిని మంచి కంబళ్లతో కప్పి యుంచవలెను. ఈ చలవలస్థితిలో పైనిజెప్పిన కస్తూరిగ్రహణి మాత్రలనుపయోగించుట అత్యుత్తమము. దీనివలన నాడికి బలము కలుగును. చలవలు గప్పినప్పుడు నాడి బలహీనమగుటయు మూత్రము తగ్గుటయు విరేచనములు వాంతులు లేక పోవుటయు గలస్థితిలో నల్లమందుచేరిన మందులను ఏమాత్రమును ప్రమాద వశముచేత కూడ ఇయ్యకూడదు.

కుంకుమ పువ్వు; శుద్ధిచేసిన వత్సనాభి; మిరియాలు,జున్ను; పావుదారు; గోరోజనము; కస్తూరి;

ఇవి సమభాగములుగ తెచ్చి కల్వములోవేసి చిత్రమూలము రసముతో మెత్తగా రెండు మూడు దినములునూరి కందిగింజలవలె మాత్రలు చేసి నీడలో ఆరబెట్టి సీసాలో భద్రపరచవలెను. దీనినే'' క

స్ఫూర్తి భైరవము” అని మా వైద్యశాలయందు వాడుదుము. నాడి బలహీనమై అతి చెమటలు గలిగి మిక్కిలి బలహీనముగ నున్నపుడు ప్రతి కాలగంటకుగాని అరగంటకుగాని రెండు మాత్రలుచొప్పున, వేడియు నాడికి బలమును కలుగువరకు నియ్యవలెను.”

రోగిని వేడినీళ్లలో ముంచుట.

లైకరుస్ట్రిక్నీను (Liquor Strychnine) టించరు డిజటాలిసు (Tincture Digitalis) అనుమందులు కూడ వాతపుదశలో మిక్కిలి ఉపయుక్తములు. వీని మోతాదు 5 మొదలు 10 చుక్కలు. అనుపానము గ్రుక్కెడు మంచినీళ్లు. శరీరము మిక్కిలి చలవలు గ్రమ్మినయెడల 103 లేక 105 డిగ్రీలవరకు నుండెడు అనగా కొంచెము వెచ్చని వేడినీళ్లలో రోగిని తలవరకుముంచి పరుండబెట్టుటవలన అనేకసార్లు గుణము కలిగినది. దీనివలన విరేచనములు మొదట కట్టకపోయినను వాంతులును ఎక్కిళ్లును తగ్గి, నాడిస్ఫుటపడి హరించిపోయినమాత్రము తిరిగి స్ఫురించును.

4. చిక్కబడిననెత్తుటిని పలుచన చేయుట.

మిక్కిలి శీతలము గ్రమ్మినరోగులకు సహితము 20 ఔన్సులు కాగిచల్లారిన నీళ్లకు 60 *గ్రెయినుల ఉప్పునుచేర్చి ఆనీళ్లను గోరువెచ్చగ నెత్తురులోనికి పిచికారీచేయుటవలన గుణము కనబడవచ్చును. కా

* గ్రెయిను అనగా గురిగింజలో సగము ఎత్తు లేక రెండువడ్లగింజలయెత్తు.

ని సర్వసాధారణముగా నదియెంత యుపయోగమో చెప్పజాలము. జీవించునను ఆశబొత్తుగా లేని రోగులకు ఈ వైద్యము చేసిచూచుట మంచిది. విరేచనములధికముగా నున్నప్పుడు మనమెంత నీరు నెత్తురులోనికెక్కించినను వెంటనే ఆనీరంతయు పేగులలోనికీడ్వబడి ఆసనమార్గమునపోవును.

5. నీరసించిన గుండెలకు బలమునిచ్చుట.

నాడిబలపరచుట.

నాడి మిక్కిలి నీరసముగా నున్నప్పుడు పైనిచెప్పిన ప్రకారము బ్రాందిని అరఅవున్సు మోతాదులచొప్పున గంటగంటకు ఇయ్యవలెను. లైకరుస్ట్రిక్నీన్ అను మందును 5 మొదలు 10 చుక్కలుచొప్పున మంచినీళ్లతో ఇయ్యవలెను. లేదా నెత్తురులోనికి పిచికారీ చేయవలెను.

6. కాళ్లతీపులు నివారింపుట.

కాళ్ళతీపులకు చికిత్స.

నల్లమందు కొంతవరకు దీనికిపనిచేయవచ్చును. మిక్కిలి బాధగానున్నయెడల మార్ఫియా పాతిక మొదలు అరగ్రెయినువరకు నెత్తురులోనికి పిచికారీ చేయవచ్చును. కర్పూరతైలము వగయిరా వేడిపుట్టించు మందులను మర్దనచేయవచ్చును. కాళ్లుపిసుకవచ్చును. కాళ్లయొక్కయు చేతులయొక్కయుపై భాగములయందు గుడ్డలతో బిగించి కట్టవచ్చును. కా

నిక్రిందిభాగమునందు బొత్తిగ నెత్తురుక్షీణించిపోకుండ అప్పుడప్పుడుఈకట్లు విప్పితిరిగికట్టుచుండవలెను.

"మడమలయందు సూదితోగాని, దబ్బనముతోగాని రక్షవేయుటశాస్త్రమున నుదాహరించినట్లు అనేక దేశీయ వైద్యులుకూడ చేయుచున్నారు. ఈక్రియ ఉపయోగకరమైన దైనను క్రూరమైనదిగాన సుకుమారి దేహుల విషయమై వైద్యవరులు యోచింపతగినదిగా నున్నది."

7. హరించిపోయిన మూత్రమును తిరిగి స్రవింపజేయుట.

మూత్రము సరిగా స్రవింపనియెడల నల్లమందు ఉపయోగింపకూడదు. పలుచని బార్లేగంజి నీళ్లు సోడా లెమినేడు మొదలగు పొంగునీళ్లు ధారాళముగానీయవచ్చును. పొత్తికడుపుమీద వెచ్చ వెచ్చగ కాచుటచే మూత్రము శీఘ్రముగ స్రవింపవచ్చును. మూత్రము.

స్పిరిట్సు ఈథరిస్ నయిట్రోసి (Spirits aetheris Nitrosi) అనుమందును 20 మొదలు 40 చుక్కల వరకుచాలనీళ్లలో కలిపిత్రాగుటకిచ్చినయెడల మూత్రముత్వరలో స్రవించును. సూరేకారము 2 మొదలు 10 గురిగింజల యెత్తువరకు అరసోలెడు నీళ్లలో కలిపి రెండుగంటలకొకతూరి మూత్రము స్రవించువరకు నీయవచ్చును.

గోపాలాచార్యులవారు ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు. "మూత్రము తగ్గినసమయమున నల్లమందుచేరినమందులను ఏమాత్రము ఉపయోగింప కూడదు. రేవల చిన్ని, సూరేకారము, బ్రాందితోగాని సారాయితో గాని నీటితోగాని, మెత్తగా అరగదీసి పొత్తి కడుపునకు గంట గంటకు పట్టు వేయవలెను. ప్రతితడవను, పాతపట్టు తీసివేసి క్రొత్తది వేయుచుండవలెను. సూరేకారమును తెల్లగలిజేరును కొంచెముకొంచెము వేసి నీళ్లుబోసి బాగుగా పొంగువచ్చునటుల కాచి ఆ నీటిలో కంబళి బట్టతడపి, నీటినిపిండి ఆవిరిగల ఆ కంబళి బట్టను పొత్తి కడుపుమీద వేసి కాచవలెను. ఇట్లు ఆవిరి ఆరినతోడనే తిరిగి దానిని వేడినీళ్లలో అద్ది మూత్రము వచ్చువరకు కాపువేయుచుండవలెను.

సుప్రసిద్ధమగు వైద్యచింతామణి యందలి శంఖ ద్రావకము క్షారద్రావకమను ద్రావకములను 10 బొట్లు ఒక గ్రుక్కెడు నీళ్లలో కలిపి ప్రతి ఒక గంటకు మూత్రము వచ్చువరకు ఈయవచ్చును. వీనిలో క్షారద్రావకము మంచిదని నామతము."

ఉష్ణదశ. మూడవ దశలో శరీరములో ఉష్ణముఅధికమయ్యేనేని రోగికిచల్లగనుండునట్లు చేయవలెను. విరే

చనమింకను కట్టనియెడల నల్లమందు కలిసిన మందులను కరక్కాయ మాఫలకాయ మొదలగు వగరు పదార్థములు కలిసిన మందులను ఇయ్యవచ్చును.

చికిత్సయందలి ముఖ్యాంశము లేవియనగా:—

చికిత్సయందలిముఖ్యాంశములు.

1. రోగి మొట్టమొదట వైద్యునివద్దకు వచ్చిన యెడల వగరుగల మందులనిచ్చి విరేచనములు కట్టునట్లు చేయవలెను. అట్టిమందులన్నిటిలోను పైని 70 వ-పుటలో వ్రాయబడిన కవిరి ద్రావకముగల మందు మిక్కిలి యుపయుక్తము.

2. దీనివలన విరేచనములు కట్టకపోయినను లేక రోగి మొదటి దశదాటిన తరువాత వైద్యునివద్దకువచ్చినప్పుడును నోటిమార్గమున చిన్నచిన్న మోతాదులుగా రసభస్మమునియ్యవలెను. ఆసనమార్గమున టానిక్ ఆసిడ్డును ఇయ్యవచ్చును.

3. రోగికి కాళ్లుచేతులు చల్లబడి వాతపుస్థితిలో నుండుట తటస్థించినయెడల రోగినివేడి నీళ్లలో ముంచవలెను. లేదా వేడినీళ్ల సీసాలతో కాచుచు, వేడిదుప్పట్లు కప్పి వేడిపుట్టునట్లు తైలములను మర్దనచేయవలెను. ఈ స్థితిలో బ్రాందినిగాని, లైకరుస్ట్రిక్నీనుగాని లోపలి కియ్యవలెను. లేదా నెత్తురులోనికి పిచికారీచేసి శరీరములోని ఉష్ణమును కాపాడవలెను.

8 పథ్యము.

పథ్యము.

కలరా తగిలినరోగికి వాంతులు అధికముగా నుండుటచేత ఆహారమేమియు ఇమడనే ఇమడదు. ఒకవేళ ఇమిడినను జీర్ణమగుటకష్టము. కావున వ్యాధియొక్క ఉగ్రతము అణగువరకు ఆహారము ఏమియును ఈయకుండుట ఉత్తమము. దాహమైనచో కాగిచల్లారిననీళ్లు కొంచెము కొంచెముగాగాని, జీలకర్ర వేసికాచిననీళ్లుగాని, సోడా మొదలగు పొంగు నీళ్లుగాని ఇయ్యవచ్చును. వ్యాధికొంచెములొంగినతరువాత చిట్టుడుకు నీళ్లుగాని, వరి పేలాలువేయించి ఆపేలాలు వేసికాచివడపోసిననీళ్లుగాని, సమభాగములుగా నీళ్లుకలిపి కాచినపాలుగాని, ఈయవచ్చును. పాలుజీర్ణము కానియెడల పాలును సున్నపుతేటనీళ్లను సమభాగములుగాచేర్చి ఇయ్యవచ్చును. కొంచెముజీర్ణశక్తివచ్చినతరువాత, క్రమముగా నూకలజావ, గోధుమజావ, సగ్గుబియ్యపుజావ, మొదలగునవి, చారుతోను, పాలతోను, కలిపి ద్రవపదార్థములుగా ఒకటి రెండు దినములవరకు ఇచ్చుటమంచిది. పచ్చళ్లను, ఊరుగాయలను కొంచెము కొంచెముగా నంచుకొనుట కీయవచ్చును. మెల్లిన్సు ఆహారము, డబ్బాపాలు మొదలగు

నవి కాచిననీళ్లతోఁచేర్చి ఈయవచ్చును. ఇవి పాలకంటె చిక్కగనుండునట్లు తయారుచేయకూడదు.

ఒకఇంటిలో నొకమనుష్యునకు కలరాతగిలినదని తెలియగనే ఇంటిలోనివారలు చేయవలసిన పనియేమనగా:—

వ్యాధినిదాచిపెట్టకుండుట.

1. వ్యాధిని రహస్యముగా దాచిపెట్టక తక్షణమే వైద్యునకు కబురుపంపుట.

రోగినిఆసుపత్రికిపంపుట.

2. సాధ్యమగునని తోఁచినచో రోగినితక్షణమే, ఆసుపత్రికి పంపుటమంచిది. రోగిపక్షమున ఆలోచించిన యెడల, వైద్యమక్కడ చక్కగా జరుగును. వైద్యులుదగ్గరఉండి చక్కగాచూచుచుందురు. తగిన నౌకర్లుమొదలగువారు ఏర్పడియుందురు. రోగియొక్క బంధువులవిషయమై ఆలోచించినట్లయిన, సాధారణముగా మనదేశములో వాడుకప్రకారము ఒకరిఇంటిలో వ్యాధివచ్చినదనగానే, స్నేహితులును, బంధువులును, అందరునుచూచుటకువచ్చెదరు. అసలే రోగియొక్క సంరక్షణవిషయమై చూచుకొనుటకే ఇంటిలోనివారలకు కష్టము. దానితోపాటు ఇంటికివచ్చిన బంధువులకు, అనగా వియ్యాలవారికి, బావమరుదులు వగైరాలకు, భోజనసదుపాయములు చూడవలెను. ఇవి అన్నియు చేయువారలా యింటిలో సాధారణముగా ఒక్కరు

గానేయుందురు. అట్టిసమయములో ఒక్కొకనాడుఇంటిలో భోజనములే లేక, ఇంటికివచ్చినవారలందరును మాడుచుందురు. ఒకవేళదొరికినను వేళతప్పిన భోజనమే దొరుకును. దానికితోడుగా, నౌకరిచేయు నౌకర్లుమొదలగువారలు రోగివద్దనుండి తెచ్చినమయిలను ఇంటిలో కలపకుండుట దుర్లభము. ఇందుచే బంధువులకుగూడ అంటువ్యాధి సంభవించుటకును, వారిగుండ ఈవ్యాధి ఊరు, ఊరునకు వ్యాపించుటకును, కారణమగును.

కావున ఆసుపత్రికి పంపుట రోగికిని, బంధువులకును, స్నేహితులకును, కూడ ఉత్తమము. ఒకవేళ రోగి మిక్కిలి భాగ్యవంతుడయియుండి, వైద్యులను తనయింటికే పిలిపించుకొనతగిన సామర్థ్యముకలవాడైనప్పుడును, గ్రామములో ఆసుపత్రిలేనప్పుడును, కలరా మయిలను ఇంటిలో కలపకుండ చేయుటకు ఈక్రిందిఏర్పాటులను గమనింపవలెను.

గదిప్రత్యేకముగానుంచుట.

1. రోగినిప్రత్యేకముగా నొకగదిలో నుంచవలెను. ఆగదిలోనుండు అనవసరమైన సామానులను బట్టలను, ముందుగా తీసివేయవలెను.

మందునీళ్ళలోతడిపిన తెరకట్టుట.

2. ఒకదుప్పటిని కార్బాలికు మందునీళ్లలోగాని సాపీరపు మందునీళ్లలోగాని, తడిపి ఆగదియొక్క గుమ్మమునకు అడ్డముగా తెరవలె వ్రేళ్లాడగట్టవలెను.

ఏలయనగా ఈమార్గమున ఆగదిలోనుండి వెలపలకు మయిల పోజాలదు. ఇదిగాక ఇతరులెవరును ఆగదిలోనికి పోగూడదని తెలియజేయుటకీ తెర గుర్తుగానుండును.

కిటికీలుతెరచుట.

3. ఆగదియొక్క కిటికీలన్నియు తెరిచియుంచవలెను.

సేవకులను ప్రత్యేకముగానుంచుట.

4. రోగికి సేవ చేయుటకు ఎవరినో ఒకరి నిద్దరిని ప్రత్యేకముగా నేర్పరచవలెను. వారలు ఇతరుల నెంతమాత్రమును తాకకూడదు. వారలు వేసికొనుబట్టలు ఉతికి ఆరవేసికొనుటకు వీలయినవిగానుండవలెను. రోగికి నౌకరీచేయువారలు నివసించుటకు ప్రత్యేకము ఒకస్థలము ఏర్పాటుగా నుండవలెను. వారల బట్టలు ఇతరుల బట్టలతోకలిపివేయకూడదు. ఆబట్టలను వారల పనితీరినతోడనే పైని జెప్పినమందునీళ్లలోవేసి, కొంతసేపుంచిన తరువాత ఉడకబెట్టవలెను. వారుభోజనము చేయక పూర్వముచేతులను మందునీళ్లలో 5 నిమిషములకు తక్కువకాకుండ ముంచియుంచవలెను.

రాకపోకలనాపుట.

5. రోగిని చూచుటకు వచ్చువారల నెవ్వరిని గదిలోనికి రానియ్యకూడదు. మిక్కిలి అవసరమైనచో తెర ఈవలనుండి మాట్లాడవలెను. లేదా కిటికీలగుండమాట్లాడవలెను. ఇంటిలోని పిల్లలను బడి

కిపోయి ఇతరుల పిల్లలతో కలియనీయ కూడదు.

విరేచనములను వాంతులను పూడ్చుట.

6. రోగియొక్క విరేచనములను వాంతులను మందునీళ్లుగల తొట్టెలలో పోసిపెట్టి త్వరలోనే గోతులుతీసి ఆగోతులలో పూడ్చివేయవలెను. రంపపు పొట్టుతో కలిపి కాల్చివేసినను కాల్చవచ్చును. కాని పల్లెటూళ్లలో చేయునట్లు నడి వీధులలోవేసి ఊరందరికి కలరా వ్యాపించునట్లు చేయరాదు.

రోగిబట్టలను ఉడకవేయుట.

7. రోగి పాడుచేసినబట్టలను మందునీళ్లలోవేసి పెట్టి పిమ్మట ఉడకవేయవలెను.

స్నానము.

8. రోగిని, రోగము నెమ్మదించిన వెంటనే, మందునీళ్లలో స్నానము చేయించవలెను. లేదా మందునీళ్లగుడ్డలతో శరీరమంతయు చక్కగ తుడిచివేయవలెను.

గదిశుద్ధిచేయుట.

9. రోగి గదినివిడిచిన తరువాత దానిగోడలను, నేలను, చక్కగ మందునీళ్లతోకడిగి వేయవలెను. గంధకము మొదలగునవి పొగవేసినను మంచిదే. తరువాత ఆగదికి సున్నము వేయించవలయును.

రోగివిడిచిన ఆహారాదులు.

10. రోగి విడిచిన ఆహారాదులను ఇతరులను తిననీయరాదు. కాల్చివేయవలెను. లేదా మందునీళ్లతో కలిపిగోతులలో పూడ్చివేయవలెను.

రోగిమరణాంతరము.

11. రోగి చనిపోయినయెడల వానిశరీరమును మందునీళ్లలోతడిపిన దుప్పటిచే కప్పియుంచవలెను.

సాధ్యమయినంత త్వరలో దహనాదులు చేయవలెను. ఇంటిలోనివారలందరును అంగీకరించి వైద్యునకు సహాయముచేసినను పైనిచెప్పిన విధులన్నియు గమనించుట కష్టము. కావునరోగిని ఆసుపత్రికిపంపుటకు వైద్యుడు ప్రోత్సాహము చేయువలెను. అది సాగనియెడల "లేని బావకంటె గ్రుడ్డిబావమేలనునట్లు" సాధ్యమైనంతవరకు మైలను వ్యాపింపకుండ జేయుట వైద్యుని విధియైయున్నది.

వ్యాధిని వ్యాపింపకుండ చేయుటకై జ్ఞాపకముంచుకొనవలసిన యితర జాగ్రతలు.

వ్యాధినిప్రచురపరచుట.

1. కలరా అంకురించినదను అనుమానము కలిగిన త్రోడనే, ఆసమాచారమును రోగియొక్క బంధువుడుగాని ఆరోగి నివసించు ఇంటిలోని ఇతరుడెవ్వడయినను గాని, వైద్యుడుగాని, చిన్నగ్రామమైనచో గ్రామమునసబునకును, పట్టణమైనచో మునిసిపాలు ఉద్యోగస్తులకును తెలియపరచవలెను. గ్రామమునసబు ఆ సంగతిని తక్షణమే తహశ్శీలుదారునకు తెలియపరచవలెను. అట్లు చేయనివారలకు కఠినమయిన శిక్షవిధింపవలెను. సర్కారువారు వెంటనే అట్టి స్థలములకు తగిన వైద్యుని పంపుదురు.

నీటియొక్క పరిశుభ్రత.

2. నీటియందు మైల చేరకుండ చూచుకొనవలెను. కలరాయొక్క అనుమానము స్ఫురించినత్రోడనే గ్రామములో అందరును నీటిని కాచి త్రాగవలెను.

వీధులు, దొడ్లు శుభ్రపఱచుట.

3. వీధులయందును, ఇంటిదొడ్లయందునుండు పెంటలు మురుగుకుండ్లు మొదలగునవి శుభ్రముగా నుంచుకొనవలెను.

మితాహారము

4. మితముగ భోజనముచేయవలెను; పచ్చికాయలుగాని మాగి పోయిన కాయలుగాని తినకూడదు. చెడిపోయిన మాంసము చేపలు మొదలగునవి విసర్జింపవలెను.

పాలు పెరుగులను మయిలపడకుండనుంచుకొనుట.

5. అన్నముగాని ఇతర ఆహార పదార్థములు కాని చల్లారినవానిని తినకూడదు. పాలకు ఎట్టిమయిలయును సోకకుండ జాగ్రత పెట్టవలెను. ముఖ్యముగా మనదేశములో, పాలలోను పెరుగులోను నీళ్లు కలపకుండ అమ్మనే అమ్మరు. అట్లుకలిపెడు నీళ్లలోకూడ పరిశుభ్రమయిన నీళ్లయినను కలపరు. అమ్మెడు వారలు తక్కువజాతిలోని బుద్ధిహీనులగుట చేత ఎట్టి బురదనీళ్లనయినను చేర్చుదురు. నీళ్లు సమయమునకు దొరకనిచో బట్టపిడుపు నీళ్లను కలుపుదురు. అదిగాక వారియొక్క మడ్డిచేతులను మాటిమాటికి కుండలలో ముంచుచు కెలుకుచుండెడు గొల్లవాండ్రను చూచునప్పు డెల్లరకును, అసహ్యమును అంటువ్యాధుల భయమును, గలుగకమానదు. కావున తగిన జాగ్రతతోకాచిన పాలును, అట్టి పాలనుండితయారుచేయబడిన పెరుగు మజ్జిగలుతప్ప ఇతరములను నిషేధింపవలయును.

ఉత్సవాదుల మానుకొనుట.

6. పెండ్లిండ్లు మొదలగు ఉత్సవములు మానుకొనవలెను. జనసంఘములు చేరు యాత్రా స్థలములలో పరిశుభ్రమైన మంచినీరు దొరుకునట్లు సర్కారువారు తగినయేర్పాటులను చేయవలెను. అక్కడక్కడ మరుగుదొడ్లను కట్టించి వానిని తరుచుగ శుభ్రపరిపించుట సర్కారువారి విధిఅయియున్నది. వానిని జాగ్రతగా నుపయోగపరచుకొనుట ప్రజల విధి అయియున్నది. కలరావ్యాధిసోకినతోడనే రోగియొక్క బంధువులు ఆసంగతిని దాచుకొనక, సర్కారు ఉద్యోగస్థులకు తెలియపర్చవలెను. తక్షణము అట్టివారిని, వారికొరకై, ప్రత్యేకముగా నిర్మింపబడిన పాకలలో బెట్టి, వారికి తగిన చికిత్స సర్కారువారు చేయవలెను. ఇట్టిఏర్పాటులు పుణ్యక్షేత్రములలోనేగాక, ప్రయాణీకులు మజిలీలు చేయు చుండు సత్రములలోకూడ చేయవలెను. సర్కారు నౌకర్లు ప్రజలను నిర్బంధపెట్టి, బెదిరింపక వారలకు చక్కగబోధించి వారి సౌఖ్యముకొరకే యేర్పాటులన్నియు చేయబడుచున్నవని నచ్చజెప్పవలెను. లేనిచో ప్రజలీవ్యాధులను రహస్యముగాదాచిపెట్టి వ్యాధిని వ్యాపింపజేయుటయేగాక, సర్కారు నవుకర్లుజేయు ప్రతిపనికి అడ్డమువచ్చు

చుందురు. పైగా తెలివిమాలిన ప్రజలను రెచ్చబెట్టిన వారు తమ లాభ నష్టములను తెలిసికొనలేక, తమకేదియో అపాయమువచ్చునని భయపడి సర్కారునవుకర్లకు హానికలుగజేయుదురు. ఇట్టిస్థలములలో నట్టిప్రజలబలగము సర్కారు నవుకరుల యొక్కబలగము కంటె నెక్కువగనుండుటచేతను, భక్తియను మూఢవిశ్వాసము, యాత్రపరుల కావేశమును కలిగించుటచేతను, పోట్లాటకును, దొమ్మీలకును అవకాశముగలుగుచుండును.

వ్యాసములను వ్రాసి పంచిపెట్టుట.

7. కావున ప్రజలసౌఖ్యమును, తమసౌఖ్యమును గోరుసర్కారు నవుకరులందరును, ఎంతశ్రమపడియయినను ఒక్కొకఅంశమును ప్రజలకు వివరముగ బోధింపవలెను. ఇందులకై వారు చేయుపనులయొక్క ఉపయోగములను తెలుపుచు చిన్నచిన్నవ్యాసములవ్రాసి అచ్చువేయించి ప్రజలకు పంచిపెట్టి వారలకు జ్ఞానాభివృద్ధిచేయవలెను.



విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల.

ఈ పేరుతో సంవత్సరమునకు **నాలుగు** వచన గ్రంథములు ప్రకటింపఁబడును. ఈ గ్రంథముల ఖ్యాతి తెలుఁగుదేశమునందు అంతటను వ్యాపించియున్నది. రాజులు, మహారాజులు, గొప్పవారలు, పాఠశాలాధికారులు, సామాన్యజనులు అందరు ఈ పుస్తకములను ఆదరించుచున్నారు. బొబ్బిలి, పిఠాపురము, మునగాల రాజులు ఈగ్రంథములకు రాజపోషకులు.

ఉద్దేశ్యము.

ఇంగ్లీషు రానివారికి ఆ భాషలోఁగల జ్ఞానమంతయు తెలుఁగు మూలమున నేర్పుట యీగ్రంథమాల యుద్దేశము. ఇందు మనపూర్వుల నిజమైన వృత్తాంతము, దేశదేశ చరిత్రలు, ప్రకృతిశాస్త్రములు, చరిత్రవిషయక నవలలు, మహాపురుషుల జీవితములు, ఇంగ్లీషులోని ఉద్గ్రంథముల భాషాంతరీకరణములు, ప్రకటింపఁబడును. కావ్యనాటకాదు లిందుండవు.

మా గ్రంథములు.

ఈ గ్రంథమాలలోని గ్రంథములన్నియు జ్ఞానదాయకములు. అపూర్వములయినవి. తెలుఁగుభాషలో నింతవర కెవ్వరును రచించియుండలేదు. ఇవి మేమనుమాటలు గావు. అనేకు లీరీతిగ పొగడియున్నారు. ఎవ్వరేశాస్త్రమునందు ప్రవీణులో అట్టి తద్జ్ఞులచే నీగ్రంథములు వ్రాయఁబడును. ఒకగ్రంథపఠనమువలన అనేకగ్రంథములలోని విషయములు సులభముగాఁ దెలిసికొనవచ్చును. స్త్రీలు పామరులుకూడ విషయము బోధపరుచుకొనునట్లు చక్కని ధారాళమైన శైలిలో వ్రాయఁబడును. చక్కని వచన రచన నేర్చుకొనుటకీ గ్రంథము లెక్కుడు సాయకారులు. ఆయావిషయములకు సంబంధించిన పటములు, చిత్రపటములు, రంగులపటములు పెక్కులుండును. సీమనుండి ప్రత్యేకముగాఁ దెప్పించిన క్యాలికోతో మిక్కిలి మనోహరముగా బైండు చేయఁబడును. నునుపైనట్టి దళసరికాగితములపై ముత్యములవరుసవలె అచ్చువేయఁబడును. ఏగ్రంథము చూచినను ముద్దులుమూటఁగట్టుచుండును. తెలుఁగు భాషలో సర్వాంగసుందరమైన పుస్తకములు బయలుదేరుటకు మాగ్రంథములే మార్గదర్శకములు.

శాశ్వతపు చందాదారులు.

ఈ గ్రంథములు అందరుకొనుటకు వీలగునట్లు తక్కువవెలల కీయదలచినారము. మా గ్రంథములన్నియు చవుకగా కావలయునేని మా గ్రంథమాలకు శాశ్వతపు చందాదారులగుటయే ఉత్తమము. శాశ్వతపు చందాదారులగువారు మొదట చందా నీయనక్కరలేదు. వారు సంతకముచేసిపంపిన దరఖాస్తు అందగానె ఇదివరకు ప్రకటింపఁబడిన గ్రంథములలో నిలవయున్నవి వారికి వి. పి. గా పంపఁబడును. వానివెల రు. 3-0-0 లకు లోపుగానుండును. తరువాత క్రొత్తగ్రంథములు ఎప్పటికప్పుడు వీ. పీ. గా పంపఁబడును. చందాదారులకు మొత్తముమీద సంవత్సరమునకు రు. 3-0-0 కంటె నెక్కుడు కర్చు క్రొత్తగ్రంథముల నిమిత్తమై తగలనేరదు. చందాదారులగువారు మేము పంపిన వి. పి. లు తిరగకొట్టగూడదు. అట్లు తిరగకొట్టినవారివద్దనుండి గ్రంథముల పూరావెలయు మాకగునష్టమును రాఁబట్టుకొనఁబడును. చందాదారులవద్దనుండి ప్రవేశరుసుము (entrance fee) క్రింద 0-4-0 లు రాఁబట్టుకొనఁబడును. ఇదివరకు మేము ప్రకటించినగ్రంథములు అక్కరలేదనియు, ఇకమీద ప్రచురించుగ్రంథములే కొందుమనియు కోరు శాశ్వతపుచందాదారులు రు. 1-0-0 ప్రవేశరుసుముక్రింద నీయవలెను.

శాశ్వతపు చందాదారులకు లాభములు.

పోస్టేజికర్చులు తగులనేరవు. వి. పి. కర్చులు తగులనేరవు. బైండింగు కర్చులు తగులనేరవు. ఇతరులకులేని ఈ సౌకర్యములు చందాదారులకు ఉండుటయేగాక ఇతరులకు 0-6-0 కిచ్చు 100 పుటలగ్రంథము వీరికి 0-4-0 కే ఈయఁబడును. కావున వెంటనే చందాదారులగువారికి ఈలాభములన్నియు కలుగును. చందాదారులసంఖ్య 3000 లకు మించినతరువాత వచ్చెడి చందాదారులకు ఈవీల్లు ఉండనేరవు. ఇంతకన్న తక్కువవెలకు గ్రంథములిచ్చువారు ఆంధ్రదేశము నందెచ్చటను లేరని పంతముతోఁ జెప్పగలము.

ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఎ. ఎం. బి. సి. ఎం.,
మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక.
చింతాద్రిపేట మద్రాసు.

ఇదివరకు ప్రకటింపఁబడిన గ్రంథములు.

1. ఆబ్రహాములింకను చరిత్ర:—ప్రతులు లేవు.

2 హిందూమహాయుగము:—ఇందు మిక్కిలి పురాతనకాలము నుండి మహమ్మదీయ ప్రభుత్వమువరకు జరిగిన హిందూదేశ చరిత్రమంతయు వ్రాయఁబడినది. ఆర్యభూసత్పుత్రులనేకులు వారివారికాలములందు హూణ (Huns) శక, యవనాది శత్రురాజుల నోడించి శాశ్వతకీర్తి చెందిన సంగతు లీగ్రంథములో నెంతయు వీరరసపూరితముగ వర్ణింపఁబడినవి. ఇది అద్వితీయ గ్రంథమనియు, ఇతరభాషలలోనికి భాషాంతరము చేయవలసినంతటి యోగ్యత కలదనియు విద్వాంసులు పొగడియున్నారు. నాలుగవకూర్పు అగుచున్నది. 250 పుటలు. 15 పటములు. క్యాలికోబైండు. మా చందాదారులకు పోస్టేజితో 0-11-0, ఇతరులకు పోస్టేజికాక రు. 1-0-0. శ్రీయుత కె. వి. లక్ష్మణరావు ఎం. ఏ., గారి విరచితము.

3. జీవశాస్త్రము:—(Biology) శ్రీయుత లక్ష్మీపతి, బి. ఎ. ఎం.బి.సి.ఎం., గారిచే వ్రాయఁబడినది. ఇందు జంతుశాస్త్రము, వృక్షశాస్త్రమునకు సంబంధించిన విషయము లెన్నియో తేట తెలుగుమాటలతో వర్ణింపఁబడినవి. 400 పుటలు. 75 పటములు. క్యాలికోబైండు. చందాదారులకు అంచెకూలితో 1-0-0. ఇతరులకు అంచెకూలిగాక రు. 1-8-0.

4. మహమ్మదీయ మహాయుగము:—ఇది హిందూదేశ చరిత్రయొక్క రెండవభాగము. ఇందు ఆఫ్గానుల రాజ్యము, మొగలుప్రభుత్వము, రాజపుత్రుల శౌర్యాగ్ని, విజయనగర సామ్రాజ్యము, బహమనీరాజ్యములు, అత్యంతరసవంతముగ వర్ణింపఁబడినవి. అక్బరు, ప్రతాప్, కృష్ణదేవరాయ, అక్కన్న మాదన్న మొదలగు మహాపురుషుల జీవితములు పఠనీయములు. శ్రీయుత కె. వి. లక్ష్మణరావు ఎం.ఏ., గారిచే రచింపఁబడినది. 450 పుటలు. 60 పటములు. రెండవకూర్పు. మాచందాదారులకు పోస్టేజితో రు. 1-2-0లు. ఇతరులకు పోస్టేజికాక రు. 1-8-0 లు.

మేనేజరు, పిజ్ఞానచంద్రిక. చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

అద్భుతమైన నవల. క్యాలికోబైండు.

రాణీ సంయుక్త.

ఇదియొక చరిత్రవిషయకనవల. పృథ్వీరాజు యొక్కయు, సంయుక్త యొక్కయు, దేశాభిమానము, పరాక్రమము, ఎంతయు రసవంతముగా వర్ణింపఁబడినవి. హిందూసామ్రాజ్య నాశనమునకు కారణములును, తురుష్కులీదేశము మొదటవచ్చినప్పు డీదేశపుస్థితియు, నిందు చక్కగా వివరింపఁబడినవి. దీనినిజూచి నలుగురు గ్రంథకర్తలు నాలుగునాటకములను వ్రాసిరనునదియే దీనియోగ్యతను జాటుచున్నది. విద్వాంసులు, పత్రికాధిపతులు దీని నెక్కువగా పొగడియున్నారు. 228 పుటలు. శ్రీయుత వేలాల సుబ్బారావుగారి ప్రణీతము. మాచందాదారులకు అంచెకూలితో 0-9-0. ఇతరులకు అంచెకూలిగాక 0-12-0 లు.

"కథ శౌర్యరసముతోను, శృంగారరసముతోను నిండి చదువుటకు మనోహరముగనుండును. నాయికానాయకులైన సంయుక్త పృథ్వీరాజుల దృఢానురాగమును సాహసకార్యములును నిగ్రహానుగ్రహములును, సంతోషవిభ్రాంతి భావములను జదువరులకుఁ గలిగించును. సంయుక్తకు గురువైన దేవశర్మ యొక్క ప్రజ్ఞాసాహసము లద్భుతములు. నవలను బ్రారంభించినవారలకు సాంతముగఁ జదువను గుతూహలముగలుగును. హిందూదేశమునందలి వనితాలోకమునుఁ బునరుద్ధారణచేయుట కాంగ్లేయుల పాలనమును భగవంతుఁడు ప్రసాదించినటులు దీనిని జదివినవారికిఁ దోఁచఁగలదు."

ఆంధ్రపత్రిక.

☞ మాకు 5 గురు చందాదారుల సంపాదించిన వారికి ఈగ్రంథము ఉచితముగా నీయఁబడును.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక, చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

6. పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము (Physics):—ఇందు రైలుబండ్లు నడుపువిధము, టెల్లిగ్రాం పోవువిధము, గిల్టుచేయుట మొదలగునవి తేట తెలుఁగుమాటలతో వర్ణింపఁబడినవి. స్కూల్సుకరిక్యులం ప్రకారము వ్రాయబడియున్నది. కావున స్కూలుమాస్టర్ల కిది యెక్కువ యావశ్యకము. 380 పుటలు. 200 పటములు. క్యాలికోబైండు. శ్రీయుత ఎం. సాంబశివరావు, బి. ఎ. ఎల్. టి., గారిచే రచియింపఁబడినది. చందాదారులకు పోస్టేజిసహా 0-14-0. ఇతరులకు పోస్టేజికాక రు. 1-5-0.

7. రసాయనశాస్త్రము (Chemistry):—మనపూర్వులు బంగారము చేయవలయునన్న కోర్కెచే ఈశాస్త్రమును అభ్యసించిరి. జనులు లక్షాధీశులై దేశము ధనవంతమగుట కిట్టిపుస్తకములే యాధారములు. ఈ గ్రంథమునందు హిందూరసాయనశాస్త్రముయొక్క చరిత్రకూడ రసవంతముగ వ్రాయఁబడినది. 320 పుటలు 75 పటములు. క్యాలికోబైండు. గ్రంథకర్త శ్రీయుత వేమూరి విశ్వనాథశర్మ, బి. ఏ., గారు. మా చందాదారులకు పోస్టేజితో 0-13-0. ఇతరులకు పోస్టేజికాక రు. 1-4-0.

8. ఆంధ్రుల చరిత్ర (ప్రథమ భాగము):—ఐతరేయ బ్రాహ్మణకాలమునుండి క్రీ. శ. 1200 సంవత్సరములవఱకు అయిపోయిన యాంధ్రులనుగురించినచరిత్ర సవిస్తరముగనుండును. ఇందలి ప్రాచీనాంధ్ర దేశస్థితియు, ప్రాచీనాంధ్రులపౌరుషము, బుద్ధివైభవము మొదలగునవి ప్రత్యాంధ్రుఁడును చదివి తీరవలె. విఖ్యాతాంధ్ర లేఖకులయిన శ్రీయుత చిలుకూరి వీరభద్రరావు గారిచే రచియింపఁబడినది. 400 పుటలు. చక్కని క్యాలికోబైండు. మా చందాదారులకు పోస్టేజితో 1-0-0. ఇతరులకు పోస్టేజికాక రు. 1-4-0.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక, చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

క్రొత్తనవల! అత్యద్భుతమైననవల!! రంగుపటములుకలది!!!

విమలాదేవి.

—:*:—

ఇది రాజపుత్రస్థాన చరిత్రవిషయక నవల. ఔరంగజేబునకుఁ బ్రతిస్పర్థియైన రాజసింహుని యొక్కయు, అతనిభార్యయగు విమలాదేవి యొక్కయు శౌర్యము, ధైర్యము, మతాభిమానము మొదలయిన విందుఁ జక్కఁగఁ బ్రదర్శింపఁబడినవి. ఔరంగజేబుయొక్క యంతఃపురములోని చిత్రవిచిత్రములయిన వ్యవహారములును, అతని పట్టమహిషియగు ఉదయపురికిని, చెల్లెలగు రోషనారకును గల మచ్చరమును, కాబూలు దేశమునకు భర్తవెంటఁబోయిన చంద్రావతీ దేవియొక్క పవిత్ర చరిత్రమును, ఇందిరాదుర్గాదాసుల రాజభక్తియు, దేశభక్తియు, ధర్మాసక్తియు, గోలకొండలోని యక్కన్నమాదన్న గారి వైభవమును, ఆబూ పర్వతముమీఁది యచలేశ్వర మందిరములోనున్న వైకుంఠయోగి చేసిన యద్భుతకృత్యములును మిక్కిలి రమ్యముగ వర్ణింపఁబడినవి. కథాసందర్భము (Plot) అత్యద్భుతము. ఖయిబర్ కనుమ, ఆరావలీపర్వతారణ్యశోభ మొదలయిన వర్ణనలు అశ్రుతపూర్వములు. 320 పుటలు. ఇందు వర్ణనలను అనుసరించిన హాఫ్‌టోన్ పటములు, గొన్ని పెక్కురంగులతో నిజమైన మనుష్యులవలెనే యుండునట్టి పటములు ఉండును. ఇట్టి సర్వాంగసుందరమైననవల యిదివరకు తెలుఁగులోఁ బ్రకటింపఁబడలేదని చెప్పవచ్చును.

ఇది శ్రీయుత బాలకవి భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారిచే రచింపఁబడినది.

చందాదారులకు అంచెకూలితో	...	...	0	13	0
ఇతరులకు అంచెకూలిగాక	...	...	1	2	0

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక, చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

కలరా.

విశూచియని మనవారలు బిలుచు కలరా జాడ్యము రోజురోజు మన దేశమునందు వ్యాపించి అనేకప్రాణముల హరించుచున్నందున, సాధ్యమగు నంతవరకు నీమృత్యుదేవత బారినుండి తప్పించుకొందురుగాక యని ఈచిన్న పొత్తము శ్రీయుత ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఎ, ఎం. బి. సి, ఎంగారిచే రచింపఁబడినది. ఇందు కలరా వ్యాపించు విధము, దాని నడ్డగించు మార్గములు, చికిత్స అను మూడుప్రకరణములు గలవు. ఇందలి అంశములు సోదాహరణపూర్వకముగా అనుభవమును బట్టియు, వైద్యశాస్త్ర పారీణుల గ్రంథములనుబట్టియు, ఎత్తి వ్రాయఁబడినవి. ఆయుర్వేద శాస్త్రప్రకారము, ఇంగ్లీషు వైద్య శాస్త్రప్రకారము, మందులు, పథ్యపానీయములు వివరింపఁబడినవి. కావున ఎల్లవారికి నిది సంజీవనివంటిది. 1911-వ సంవత్సరము జూన్ నెలలో జరుగఁబోవు 'విజ్ఞానచంద్రికా పరిషత్' పరీక్షకు పఠనీయము. చందాదారులకు పోస్టేజితో రు. 0-4-0 ఇతరులకు పోస్టేజికాక రు. 0-6-0

తయారగుచున్న గ్రంథములు.

	గ్రంథము.	కర్త.
1.	చంద్రగుప్త చక్రవర్తి,	శ్రీవిద్యానందస్వామి, బి. ఎ.
2.	సద్వర్తనము,	కే. వి. లక్ష్మణరావు, ఎం. ఏ.
3.	అర్థశాస్త్రము,	సి. రామలింగారెడ్డి, ఎం. ఏ.
4.	మహారాష్ట్ర విజృంభణము,	కే. వి. లక్ష్మణరావు, ఎం. ఏ.
5.	జంతుశాస్త్రము,	ఆ. లక్ష్మీపతి, బి. ఏ. ఎం. బి. సి. ఎం.
6.	కళింగదేశచరిత్రము,	గురుజాడ అప్పారావు, బి. ఏ.
7.	భౌతికశాస్త్రము,	ఎం. నరసింహం, బి. ఎ. ఎల్. టి.

మేనేజరు, విజ్ఞానచంద్రిక, చింతాద్రిపేట, మద్రాసు.

రాఁబోవు గ్రంథము.

రావుబహద్దూరు కం. వీరేశలింగముగారి

స్వీయచరిత్ర.



ఇంగ్లీషుభాషలో మహనీయుల స్వీయచరిత్రలు పెక్కులున్నను తెలుఁగులో నేటివరకు నొక్కటియు లేకపోవుట గొప్ప లోపమనియుఁ దాని నెట్లు తొలగింపనగుననియు మేము చింతించుచుండఁగా రావుబహద్దరు కందుకూరి-వీరేశలింగము పంతులుగారు తమ స్వీయచరిత్రమును ప్రకటించు గౌరవము మాకుఁ గలుగఁజేసిరి. గద్యతిక్కనయైన ఈమహనీయుని గుఱించి గాని, వారిగ్రంథములను గుఱించిగాని మేమధికముగా వ్రాయుట కాగడాతో సూర్యునిఁ జూపించుటయే!

గర్వముగాని, స్వాతిశయ భావముగాని యెంతమాత్రమును లేక, యున్నదియున్నట్లు యథార్థచరితము ఇందుఁజక్కనిభాషతో వ్రాయఁబడినది. ఈ చరిత్రముఁజూచి పంతులవారి విరోధులుగూడ తలయూఁచెదరని మానమ్మిక. అచ్చులోనున్నది. త్వరలోనే వెలువడును.

విజ్ఞానచంద్రిక మేనేజరుగారికి

చింతాద్రిపేట మదరాసు.

అయ్యా!

నన్ను శాశ్వతపు చందాదారుగా చేర్చుకొని పుస్తకములన్నియు వి. పి. గా పంపగోరుచున్నాను. ప్రవేశరుసుము నాలుగణాలు ఇందుతో పంపుచున్నాను. లేక ఈ నాల్గణాలు వి. పి. ద్వారా రాబట్టుకొనవచ్చును.

పేరు..

హోదా..

గ్రామము..

పోస్టు.......................... జిల్లా..........................

వెనుకటిగ్రంథములఁ గొననియెడల రు 1-0-0 ప్రవేశరుసుము చెల్లించవలెను.

ప్రకటనలు.

ప్రకటనలు.

భాషాభిమానులారా!

ఇప్పుడు సంపుటములుగా ముద్రింపఁబడియున్న రావుబహద్దూరు కందుకూరి-వీరేశలింగము పంతులుగారి పుస్తకములు పది సంపుటములును విక్రయమునకు సిద్ధముగానున్నవి. 16 పౌనులు గ్లేజుకాగితముమీఁద ముద్రింపఁబడి కాలికోగుడ్డతో నిండుగా బైండుచేయఁబడిన సంపుటములు ప్రత్యేకముగా నీక్రింది వెలలకు దొరకును.

			రు.	అ.
1	సంపుటము.	ప్రహసనములు.	2	8
2	”	నాటకములు.	2	8
3	”	భాషాంతరీకృతనాటకములు.	3	0
4	”	వచనప్రబంధములు, పద్యకావ్యములు.	3	0
5	”	స్త్రీలకుపయోగించు కథలు.	3	0
6	”	స్త్రీలకుపయోగించు పుస్తకములు.	3	0
7	”	ఉపన్యాసములు.	3	0
8	”	ఉపన్యాసములు, జీవనచరిత్రములు.	3	0
9	”	సాహిత్యప్రకృతిశాస్త్రగ్రంథములు.	3	8
10	”	కవిచరిత్రములు.	3	0

అంచెకూలి కొనువారే పెట్టుకొనవలయును. ఈసంపుటములపై గిల్టక్షరములు వేయఁబడియున్నవి. సంపుటములన్నియు మొత్తముగాఁ గొనువారికి సంపుటములు పదియు నిరువది (రు. 20-0-0) రూపాయలకే యియ్యఁబడును. విడిపుస్తకములుకూడ దొరకును. వలయువారు రావుబహద్దూరు కందుకూరి-వీరేశలింగము పంతులుగారు రాజమహేంద్రవరము అని వ్రాసికొనవలయును.

ప్రకటనలు.

మొక్కలు, విత్తనాలు.

అనేకదేశములనుంచి యేరి తెప్పించిన నూటికెక్కువ సుప్రసిద్ధి జాతుల అంటుమామిళ్లు, సపోటా, లిచ్చి, నాగపూరు, సంతరా, కమలా, కొడగు నారంగి, మోసంబి, బతాయి, పంపరపనసల అంట్లు, కాబూలిదాళిమ, ద్రాక్ష, స్ట్రాబెరి, రాసుబరి, ఆపుల్, పీచి, మంగోస్టిన్ మొదలయిన వివిధ ఫలవృక్షముల పిల్లలు, చిత్రవిచిత్రమయిన రంగులుగల క్రోటన్ మొదలయిన ఆకు పసందు చెట్లు: లెక్కలేనిజాతులపూలచెట్లు ఈ దేశమునకుతగిన నూరుజాతుల గులాబిచెట్లు, పర్ణశాలల వంటి చలవ ప్రదేశములలోవుంచే అనేకజాతులచెట్లు, సమస్త జాతుల యింగ్లీషు పూలవిత్తనాలు, కాబెజి, కాలిప్లవరు నూలుకోలు మొదలయినవి దేశవు కూరకాయవిత్తనాలు, చౌకధరలకు వీలయినంతవరకు తోటల కృషి వ్యాపింపచేయునభిప్రాయముతో విక్రయింపబడును.

వలయువారు కేటలాగులు తెప్పించుకోనచ్చును ఉరుదు ఇంగ్లీషు తెలుగు మహారాష్ట్రభాషలలో కేటలాగులుదొరుకును.

వలయువారు ఈక్రింది అడ్రసుకు వ్రాయవలెను.

డి. ఎల్. నారాయణరావు, ప్రొప్రయిటర్ నర్సరిగార్డన్సు, హైదరాబాద్, (దక్కను.)	**D. L. NARAYANA ROW,** PROPRIETOR, *Nursery Gardens,* HYDERABAD, (Deccan,)

ప్రకటనలు.

శ్రీవాల్మీకిరామాయణ ప్రకటనము.

శ్రీవాల్మీకిరామాయణములోని ఆరుకాండలను ఆంధ్రతాత్పర్య విశేషార్థములతోడ తేటతెనుగులో వ్రాసి ముద్రించియున్నాము. ఎడమవయిపు పుటలలో శ్లోకములు కుడివయిపు పుటలలో శ్లోకముల నెంబరుప్రకారము తెనుగుఅర్థము వ్రాయఁబడియున్నది. కనుక పారాయణము చేసికొనుటకును, లేదా కథనుమాత్రము చదువుకొనుటకు మిగుల అనుకూలముగ నుండును.

బాలకాండ	...	...	...	1	3	0
అయోధ్యకాండ	...	...	...	2	5	0
ఆరణ్యకాండ	...	...	...	1	3	0
కిష్కింధకాండ	...	...	...	1	3	0
సుందరకాండ	...	...	...	1	3	0
యుద్ధకాండ	...	...	...	2	5	0
వాల్మీకిరత్నములు	...	...	...	1	7	0
ఆంధ్రమహాభారతరత్నములు		...	...	1	7	0

సంస్కృత మహాభారతము.

విరాటపర్వము:—ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	...	2	4	0
సభాపర్వము:—ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	...	2	8	0

శశిలేఖ. ఇది 16 సంవత్సరములనుంచి అవిచ్ఛిన్నముగా వారమునకు రెండుసారులు ప్రచురింపఁబడుచున్న వార్తాపత్రిక. ఇందు దేశదేశముల సమాచారములు ఇంగ్లీషులోని మహోపన్యాసముల భాషాంతరీకరణములు సాంఘిక, పారిశ్రామిక, రాజకీయ, భాషావిషయక, అంశములనుగురించిన స్వతంత్రవ్యాసములు కలిగియుండును. చందా సం॥ ముకు 6-0-0 మాత్రమే. తగినప్రోత్సాహము దొరకెనేని దినపత్రిక చేయదలచుచున్నాము.

వైధరలలో వి. పి. పోస్టుకర్చులు చేరియున్నవి.

విక్రయ ప్రదేశము.

గటుపల్లి - శేషాచార్యులు,

శశిలేఖాఆఫీసు, జార్జిటవున్, చెన్నపురి.

ఆయుర్వేద మార్తాండభిషఙ్మణి పండిత

డి. గోపాలాచార్యుల వారిచే ఆంధ్రీకరింపబడిన ఆయుర్వేద గ్రంథము.

మాధవనిదానము.

అనేకవ్యాఖ్యాతల యభిప్రాయములతోడను, చరకశుశ్రుత వాగ్భటాదుల మతములతోడను, వ్రాయబడినది.

1. వైద్యుల సహాయములేకనే సులభముగ వ్యాధులను గుర్తించునటుల జేయుటయందు దీనినిమించిన గ్రంథమింకొకటిలేదు.

2. జ్వరము, అతిసారము, పాండు, నంజు, మొదలగు 100 ప్రధాన వ్యాధులయొక్కయు, వాని అంతర్భూతములగు 1000 రోగములయొక్కయు పుట్టుటకు కారణములను, అవి రాబోవులక్షణములను, వాని నిజస్వరూపములను, విశేషముగ వ్యాపించురీతులను, వాని సంఖ్యాభేదములను, సాధ్యాసాధ్య లక్షణములను, వ్యాధులు కుదరవనుటకు సూచించెడు ఉపద్రవములను, ఇట్టి యనేక విషయములనన్నింటిని ఈగ్రంథము విపులముగ సూచించుచున్నది. ఈ గ్రంథము సంస్కృతమున గల పంజిక, మధుకోశ, ఆతంకదర్పణము, మొదలగు వ్యాఖ్యానముల ననుసరించియు భాషాంతరీకరింపబడినది. సామాన్యముగ వ్రాయబడిన ఆంధ్రటీకలవలెగాక అనేకవిషయములతో నిమిడియున్నది. సంస్కృతము రానివారికిని, ఆంధ్రభాష సామాన్యముగ వచ్చినవారికిని, వైద్యసామాన్యులకును మిక్కిలి యుపయోగము.

3. ఉపోద్ఘాతమునుబట్టి ఆయుర్వేదముయొక్క ప్రాముఖ్యత, సత్సంప్రదాయము చక్కగ విశదమగును. రాయల్, ఆక్టివో, 50 పౌనులు గ్లేసుకాగితములమీద సుందరముగముద్రింపబడి రమారమి 600 పుటలు కలిగియున్నది.

వెల, పోస్టుఖర్చులుగాక రు. 3-0-0.

ఆయుర్వేద మార్తాండ భిషఙ్మణి.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులు, ఎ. వి. యస్.

ప్రిన్సిపాలు యస్. కె. పి. డి. ఆయుర్వేదకాలేజి. సీనియర్ ఫిజిషన్ యస్. కె. పి. డి. హాస్పిటల్, మద్రాసు; ఎగ్జామినర్ మైసూరు ఆయుర్వేద విద్వత్ ఎగ్జామినేషన్సు.

ఆయుర్వేదాశ్రమం 55-ఆచారప్పన్ వీధి, జార్జిటవున్,

చెన్నపట్టణము.

టెలిగ్రామ్ అడ్రెస్ "PANDIT" MADRAS.

END OF
TITLE